

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Stu Studijní program: B4131 Zemědělství

Studijní obor: Zemědělství

Katedra: Katedra veterinárních disciplín a kvality produktů

Vedoucí katedry: prof. Ing. Jan Trávníček, CSc.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Potravinářská legislativa EU a ČR v letech 1990 - 2009

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Pavel Smetana, Ph.D.

Konzultant bakalářské práce: Ing. Eva Samková, Ph.D.

Autor: Václav Němec

České Budějovice, duben 2012

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Zemědělská fakulta
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Václav NĚMEC**
Osobní číslo: **Z08406**
Studijní program: **B4131 Zemědělství**
Studijní obor: **Zemědělství**
Název tématu: **Potravinářská legislativa EU a ČR v letech 1990 - 2009**
Zadávací katedra: *****Katedra veterinárních disciplín a kvality produktů**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce zpracovat rešerši na zadané téma.

Metodika: Zpracujte vývoj legislativy v oblasti porovinářství za uvedené období. Pozornost věnujte jednotlivým komoditám a jejich rozdílným legislativním normám.

Výsledky: Tabulkové a grafické zpracování zjištěných hodnot a jejich vyhodnocení vhodnými statistickými metodami.

Diskuse: Shrnutí zjištěných údajů.

Závěr: Přehledné shrnutí nejdůležitějších výsledků a doporučení vyplývající z řešené problematiky.

Seznam použité literatury: V abecedním řazení podle ČSN 01 01 97 Bibliografická citace.

Obsah: Uvedení stran jednotlivých kapitol práce.

Rozsah grafických prací: 10-20 stran (tabulky, grafy)
Rozsah pracovní zprávy: 25 - 30 stran textu
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Montgomery, D., C.: Statistical quality control: a modern introduction: international student version. New York : Wiley, 6. vyd, 2009, 734 s.
Nenadál, J.: Moderní management jakosti: principy, postupy, metody. Praha: Management Press, 2008, 1. vyd., 377 s.
Pipek, P., Jirotková, D.: Hodnocení jakosti, zpracování a zbožiznalství živočišných produktů. Část III. - Hodnocení a zpracování masa, drůbeže, vajec a ryb. České Budějovice: ZF JU, 2001, 136 s.
Valchař, P.: Kvalita surovin v masné výrobě. Praha: FPBT - VŠCHT, 2003 184 s.
Voldřich, M. a kol.: Zavádění systému kritických bodů (HACCP): základní informace, postup zavádění, příklady dokumentů. Praha: ÚZPI, 1. vyd., 2000, 96 s.

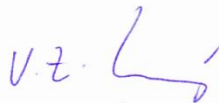
Odborné články z databází dostupných na <http://minas.jcu.cz/F?RN=183345547>

Odborné články týkající se sledované problematiky v časopisech: Perspektivy jakosti, Journal of the Science of Food and Agricultural, Journal of Agricultural and Food Chemistry, Fleischwirtschaft International, Maso a ze sborníků z odborných konferencí

Internetové databáze: ISI Web of Knowledge (Current Contents), Agroweb

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Pavel Smetana**
***Katedra veterinárních disciplin a kvality produktů
Konzultant bakalářské práce: **Ing. Eva Samková, Ph.D.**
***Katedra veterinárních disciplin a kvality produktů

Datum zadání bakalářské práce: **25. března 2010**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2011**

prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 13
370 05 České Budějovice
L.S.

prof. Ing. Jan Trávníček, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 25. března 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne Podpis:

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu bakalářské práce Ing. Pavlu Smetanovi, Ph.D. za jeho cenné rady, poskytnuté materiály, vstřícnost a trpělivost. Dále bych chtěl poděkovat své rodině a přátelům za velkou podporu a všestrannou pomoc.

Abstrakt

Práce řeší problematiku potravinářské legislativy v ČR a EU za období 1990-2009. První část se zabývá potravinářskou legislativou v podobě technických norem. Druhá část ukazuje vývoj legislativy potravin v rámci ČR před vstupem do Evropské unie a shrnuje hlavní právní předpisy týkající se potravin. Další část popisuje potravinářskou legislativu EU a zachycuje implementaci nařízení a směrnic EU do české legislativy po vstupu ČR do EU. Zaznamenány jsou systémy a orgány dohlížející na bezpečnost potravin. V poslední části je věnována pozornost současné legislativě potravin.

Klíčová slova: Legislativa, potravinové právo, bezpečnost potravin, normy.

Abstract

This thesis is focused on the food legislation in the CR and the EU in the period 1990-2009. First part deals with food legislation in the form of technical standards. Second part shows the development of food legislation in the CR before accession to the EU and summarizes the main legal provisions relating to the food. The next section describes the EU food laws and shows the implementation of EU regulations and directives into the Czech legislation after accession to the EU. Systems authorities supervising food safety are reported. Last section is devoted to current food legislation.

Keywords: Legislation, food law, food safety, standards.

Obsah:

1	Úvod	10
2	Literární přehled	11
2.1	Základy legislativy a technické normalizace	11
2.1.1	Oblast státem neregulovaná	11
2.1.1.1	Vývoj normalizace.....	12
2.1.1.2	Technické normy	13
2.1.1.2.1	Mezinárodní normy	13
2.1.1.2.2	Národní normy	14
2.1.1.3	Základní technické normy týkající se potravin.....	14
2.1.1.3.1	ISO 9001.....	14
2.1.1.3.2	ISO 22000.....	15
2.1.2	Oblast státem regulovaná	16
2.1.2.1	Legislativa ČR	16
2.1.2.2	Formy práva ČR	17
2.2	Národní potravinářská legislativa	17
2.2.1	Obecně platné právní předpisy	17
2.2.2	Legislativa potravin v ČR před vstupem do EU	18
2.2.2.1	Zákon o potravinách a tabákových výrobcích	18
2.2.2.2	Veterinární předpisy	19
2.2.2.3	Ochrana veřejného zdraví.....	20
2.2.2.4	Další zákony týkající se potravinářské legislativy	20
2.2.2.5	Vyhlášky.....	21
2.2.2.5.1	Prováděcí vyhlášky zákona o potravinách	21
2.2.2.5.2	Prováděcí vyhlášky veterinárního zákona	22
2.2.2.6	System analýzy nebezpečí a kritických kontrolních bodů (HACCP).....	22
2.2.2.6.1	Povinnost zavedení HACCP	24
2.3	Principy legislativy Evropské unie	25
2.3.1	Instituce EU	26

2.3.2	Formy práva EU	26
2.3.3	Codex Alimentarius.....	27
2.3.4	Bezpečnost potravin	28
2.3.4.1	Zelená kniha	28
2.3.4.2	Bílá kniha	29
2.4	Potravinové právo EU.....	30
2.4.1	Nařízení č.178/2002/ES	30
2.4.1.1	Evropský úřad pro bezpečnost potravin.....	31
2.4.1.2	System rychlého varování pro potraviny a krmiva	32
2.4.2	Hygienický balíček	34
2.4.2.1	Nařízení č. 852/2004/ES	35
2.4.2.2	Nařízení č. 853/2004/ES	37
2.4.2.3	Nařízení č. 854/2004/ES	37
2.4.2.4	Nařízení č. 882/2004/ES	38
2.4.2.5	Doplňující legislativa.....	39
2.4.2.6	Kontrolní orgány EU	39
2.4.2.6.1	Evropská Komise – DG SANCO	40
2.5	Legislativa po vstupu ČR do EU	40
2.6	Současná legislativa potravin	41
2.6.1	Horizontální právní předpisy	42
2.6.1.1	Bezpečnost a zdravotní nezávadnost potravin	42
2.6.1.1.1	Kontaminanty	42
2.6.1.1.2	Mikrobiologická kritéria.....	42
2.6.1.1.3	Rezidua pesticidů	43
2.6.1.1.4	Přidatné látky, enzymy, látky určené k aromatizaci.....	43
2.6.1.1.5	Hluboce zmrazené potraviny	44
2.6.1.1.6	Výživová a zdravotní tvrzení	44
2.6.1.1.7	Obohacování potravin	45
2.6.1.2	Potraviny nového typu.....	45
2.6.1.2.1	Geneticky modifikované organismy.....	45
2.6.1.3	Ekologické zemědělství	46
2.6.1.4	Výrobky a materiály určené pro styk s potravinami.....	46

2.6.1.5	Označování potravin.....	47
2.6.1.5.1	Zeměpisná označení, označení původu a tradiční speciality....	48
2.6.1.6	Organizace trhu.....	50
2.6.1.7	Úřední kontroly	50
2.6.1.7.1	Státní zemědělská a potravinářská inspekce.....	50
2.6.1.7.2	Státní veterinární správa	51
2.6.1.7.3	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský	51
2.6.1.7.4	Orgány ochrany veřejného zdraví	51
2.6.1.7.5	Česká obchodní inspekce	51
2.6.2	Vertikální (komoditní) právní předpisy	52
2.6.2.1	Živočišné komodity	52
2.6.2.2	Rostlinné komodity	53
3	Závěr	54
4	Přehled použité literatury a zdrojů.....	56
4.1	Literatura	56
4.2	Právní předpisy.....	57
4.3	Internetové odkazy	58
5	Seznam zkratk	64

1 Úvod

Od dob začátku obchodování s potravinami si lidé začali mezi sebou vytvářet pravidla, o tom, jak má který výrobek vypadat, jaké kvality výrobek či potravin musí zaručovat. Během staletí tato pravidla byla propracována a u mnoha výrobků a potravin se ustálila. Během 20. století se tato pravidla začala označovat jako technické normy, které přesně definovaly a dodnes definují, jaké požadavky jakosti a kvality na výrobky či na potraviny jsou kladeny. S tím, jak rostla potřeba zajistit kvalitu, jakost a bezpečnost potravin, začaly jednotlivé státy zakotvovat tyto požadavky do svých legislativ a to i v bývalém Československu. Po vzniku České republiky (ČR) má své místo potravinové právo i v českém právním systému.

Zajištění bezpečnosti potravin a vysoká úroveň lidského zdraví jsou v ČR prioritami potravinového práva v posledních letech. Pro běžného občana jsou potravinářské předpisy a komplikovaná struktura orgánů dozoru nad trhem často neprůhledné a nesrozumitelné, přesto legislativní vývoj v oblasti potravin posílil povědomí, že legislativa zajišťuje bezpečnost potravin v dostatečné míře. K důvěře spotřebitelů přispívá i větší otevřenost příslušných orgánů při poskytování informací.

Novodobá historie české legislativy byla velmi ovlivněna Evropskou unií (EU). ČR v období před vstupem do EU přejímala do svého právního systému v oblasti potravin velké množství předpisů. Zároveň jsou potraviny oblastí, kde i evropská potravinová legislativa prochází v posledních letech hlubokými změnami. Od roku 2004 lze považovat legislativní oblast potravin v ČR za harmonickou s předpisy EU, přesto se potravinové právo vyvíjí i nadále.

Cílem této bakalářské práce je shrnout vývoj legislativy České republiky a Evropské unie a průběh jejich vzájemného provázání v období let 1990 – 2009, tedy před vstupem České republiky a po jejím vstupu do Evropské unie v roce 2004.

2 Literární přehled

V této práci jsou právní předpisy uváděny v platném znění, pokud není uvedeno jinak.

2.1 Základy legislativy a technické normalizace

Současné pojetí práva vychází z rozdělení všech požadavků na oblast státem neregulovanou a oblast státem regulovanou. Tímto způsobem lze rozdělit i soubor požadavků v oblasti potravinářství.

2.1.1 Oblast státem neregulovaná

Formulace a splnění požadavků na jakost potravinářských výrobků je v oblasti státem neregulované ponechána pouze na zákazníkovi a výrobcí nebo dodavateli. Jedná se o záležitost smluvního charakteru. Naprosto klíčový význam v neregulované oblasti má technická normalizace.¹

Technická normalizace (dále jen „normalizace“) je činností, kterou se zavádějí ustanovení pro všeobecné a opakované použití, zaměřená na dosažení optimálního stupně pořádku v dané souvislosti s ohledem na aktuální nebo potencionální problémy. Touto činností je zejména z vypracování, vydávání a zavádění technických norem, které podrobně specifikují běžnou úroveň jakosti. Hlavním přínosem normalizace je zlepšení vhodnosti výrobků, procesů a služeb pro zamýšlené účely, předcházení překážkám v obchodu a usnadnění technické spolupráce. Normalizace slouží mimo jiné k dorozumění obchodních partnerů.²

Technické normy stanovují základní požadavky na kvalitu, bezpečnost, ochranu a zdraví. Stanovují přesné provedení nebo vlastnosti objektu, jeho tvar nebo uspořádání podle postupů práce a jeho způsobu provedení podle řádně zpracované technické dokumentace.³

¹ KOCOUREK, V. *Úvod do potravinářské legislativy* [online]. Praha: VŠCHT, 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://web.vscht.cz/kocourev/files/Uvod-PL-skript.pdf>

² O národní technické normalizaci. In: *Český normalizační institut* [online]. 2003 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://ich.vscht.cz/courses/CHEMINF-1/slides/PDF/O_normalizaci_v_CR.pdf

³ Technické normy. In: *Český normalizační institut* [online]. 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://csni.cz/category/dodrzovane-normy>

2.1.1.1 Vývoj normalizace

Vznik prvních norem se datuje již do období před první světovou válkou. Vývoj československých norem během dvacátého století ovlivňoval z velké míry politický systém a normy tak v období socialismu nahrazovali roli právních předpisů. Změna politického režimu v roce 1989 si vyžádala i změnu řízení národního hospodářství a s ním i úpravu společenských vztahů v legislativě. Přebudování právní soustavy bylo časově velmi náročné, proto regulace podmínek a požadavků na výrobky soustavou technických norem přetrvávala ještě několik let po revoluci.⁴

Začátek nové éry normalizace byl charakterizován dědictvím asi 25 000 titulů celostátně platných závazných norem. Došlo k ukončení spolupráce se Stálou komisí pro normalizaci Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP) a přeorientování na evropské normy, v souladu se zahraničně politickou orientací České a Slovenské Federativní Republiky (ČSFR). Z asociační dohody uzavřené mezi ČSFR a Evropským společenstvím (ES), později mezi ČR a ES, vyplynul závazek harmonizovat národní legislativu, normy a technické předpisy s evropskými, jako podmínka přidruženého a později plného členství v EU.

Přechod na nezávazné normy, založené na dobrovolné shodě zúčastněných stran, byl výsledkem zásadní změny v chápání poslání technické normalizace v demokratické společnosti, charakterizované mj. tržním hospodářstvím. To vyvolalo i potřebu nové právní úpravy normalizace, která je předmětem zákona č.142/1991 Sb., o československých technických normách, ve znění zákona č. 632/1992 Sb.⁵

V odvětví zemědělství, včetně potravinářství, existovalo přibližně 500 Československých státních norem (ČSN) s celostátní působností a cca 3000 oborových norem (ON) s působností v daném oboru a řádově několik tisíc podnikových norem (PN), které však tímto zákonem regulovány nebyly. PN byly v postavení vnitropodnikového předpisu podrobně upravujícího požadavky

⁴ ŠKOPEK, B. Zákon o potravinách má svoji historii vzniku a vývoje. *Potravinářská revue: Odborný časopis pro výživu, výrobu potravin a obchod*. Praha, 2009, č. 6, s. 17-18. ISSN 1801-9102.

⁵ POLSTEROVÁ, H.; ROZSÍVALOVÁ, Z. *Řízení jakosti* [online]. Vysoké učení technické v Brně, 2011, s. 24-27. [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://www.umel.feec.vutbr.cz/METMEL/studijni-pomucky/METMEL_20_S_Rizeni_jakosti.pdf.

na konkrétní výrobek v daných podmínkách. Zákon č. 142/1991 Sb. řešil danou problematiku na přechodnou dobu. V návaznosti na postupující práce na zákoně o potravinách byly novelou zákona o technických normách veškeré oborové normy zrušeny ke dni 1. 1. 1994 a ČSN znezávazněny ke dni 1. 1. 1995.⁶ Tím byl učiněn první rozhodující krok k postupnému dosažení plné kompatibility soustavy českých norem s dobrovolnými evropskými normami a členskými zeměmi EU.⁷

2.1.1.2 Technické normy

Přestože jsou v současné době pouze doporučeným materiálem a jsou právně nezávazné, jsou všeobecně používány pro praktické činnosti.⁸

Závaznou a právně vymahatelnou se zcela konkrétní technická norma stává tehdy, pokud její splnění požaduje nějaký právně závazný dokument (zákon) nebo pokud se na jejím splnění smluvní strany dohodnou, popřípadě pokud výrobce shodu s normou sám deklaruje (např. na obalu výrobku).⁹

Současné technické normy vznikají jednak tradičně na úrovni národní a jednak na úrovni mezinárodní.

2.1.1.2.1 Mezinárodní normy

Jedná se převážně o normy vydávané organizací International Organization for Standardization (ISO) označené ISO a Evropské normy (EN) vydávané především Evropským výborem pro normalizaci (CEN) jehož členem je i ČR.¹⁰

⁶ ŠKOPEK, B. Zákon o potravinách má svoji historii vzniku a vývoje. *Potravinářská revue: Odborný časopis pro výživu, výrobu potravin a obchod*. Praha, 2009, č. 6, s. 17-18. ISSN 1801-9102.

⁷ POLSTEROVÁ, H.; ROZSÍVALOVÁ, Z. *Řízení jakosti* [online]. Vysoké učení technické v Brně, 2011, s. 24-27. [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://www.umel.feec.vutbr.cz/METMEL/studijni-pomucky/METMEL_20_S_Rizeni_jakosti.pdf.

⁸ PULKRÁBEK, J.; CAPOUCHOVÁ, I. *Speciální fytotechnika: Význam Českých norem* [online]. Praha, 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://www3.czu.cz/php/skripta/kapitola.php?titul_key=4&idkapitola=77

⁹ KOCOUREK, V. *Úvod do potravinářské legislativy* [online]. Praha: VŠCHT, 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://web.vscht.cz/kocourev/files/Uvod-PL-skript.pdf>

¹⁰ Mezinárodní a evropská normalizace: Základní informace o orgánech pro zabezpečování technické normalizace. In: *Sdružení českých spotřebitelů* [online]. 2009 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://top-normy.cz/users/files/platformy/mezinarodni/Mezinar_EU_normal.pdf

2.1.1.2.2 Národní normy

Jedná se o normy jednotlivých států. V ČR jsou vydávány normy pod skratkou ČSN. Úprava národní technické normalizace je dnes dána zákonem č. 22/1997 Sb. o technických požadavcích na výrobky. Tvorbu a vydávání českých technických norem zaručuje stát. Pověřeným orgánem pro tuto problematiku byla od roku 1993 příspěvková organizace Český normalizační institut (ČNI).¹¹

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR rozhodlo o zrušení ČNI k datu 31. 12. 2008. Součástí tohoto rozhodnutí je přijetí takových opatření, aby zajišťování tvorby, vydávání a pravidelné zveřejňování ČSN bylo od 1. 1. 2009 vykonáváno v rámci Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ).¹²

Národní normalizační orgán ÚNMZ v současnosti přejímá mezinárodní normy do soustavy ČSN a vydává je jako ČSN EN nebo ČSN ISO buď v překladu, anebo dokonce v původní (zpravidla anglické) verzi. Nové "čistě národní" ČSN jsou nyní vypracovávány jen výjimečně, pokud je to nutné a příslušná mezinárodní norma není plánována.¹³

2.1.1.3 Základní technické normy týkající se potravin

2.1.1.3.1 ISO 9001

Tato norma specifikuje požadavky na systémy řízení jakosti (QMS) ve společnostech, které chtějí a potřebují prokázat svou schopnost trvale poskytovat produkty vyhovující technickým a legislativním předpisům. Normou jsou ve firmě přesně definovány mechanismy činností a odpovědností vedoucí k udržení a zvyšování kvality produkce ve všech oblastech činnosti firmy. Požadavky normy

¹¹ Český normalizační institut. In: *Český normalizační institut* [online]. 2012 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://csni.cz/zakony/cesky-normalizacni-institut>

¹² Historie národní normalizace. In: *Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví* [online]. 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.unmz.cz/urad/historie-narodni-normalizace>

¹³ KOCOUREK, V. *Úvod do potravinářské legislativy* [online]. Praha: VŠCHT, 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://web.vscht.cz/kocourev/files/Uvod-PL-skript.pdf>

mají všeobecný charakter a jsou použitelné ve všech organizacích bez ohledu na jejich druh, velikost a poskytované produkty či služby.¹⁴

V roce 1987 Mezinárodní organizace pro normy ISO poprvé zveřejnila sadu norem, které se nezabývaly technickými požadavky na výrobky a procesy, ale výhradně požadavky na systém jakosti. Původně šlo o pětici norem, nejčastěji označovaných jako normy ISO řady 9000.¹⁵

V průběhu 90. let minulého století byly tyto normy dvakrát revidovány. Do roku 2008 byly v platnosti normy ISO 9001:2000 (v ČR ČSN EN ISO 9001:2001).¹⁶ V listopadu 2008 publikovala Mezinárodní organizace ISO novou verzi norem pod názvem ISO 9001:2008. V roce 2009 byla vydána česká verze této evropské normy. Oproti původním očekáváním však nepřinesla zásadnější změny v požadavcích na systém managementu jakosti.¹⁷

2.1.1.3.2 ISO 22000

Jedná se o mezinárodní normu ISO 22000:2005 s názvem „Systémy managementu bezpečnosti potravin – Požadavky na organizaci v potravinovém řetězci“. Je také vydána v české verzi jako ČSN EN ISO 22000:2006.

Bezpečnost a zdravotní nezávadnosti potravin nabývá na významu zejména v souvislosti se stále prohlubujícím se propojováním potravních řetězců na celém světě. Z tohoto důvodu jsou používány různé standardy mnohdy s rozdílnou oborovou nebo geografickou působností. Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO) vydala normu ISO 22000, která by měla působit jako jednotící nástroj v rámci této problematiky.

Tato norma specifikuje požadavky systému managementu na bezpečnost potravin v celém potravinovém řetězci. Týká se tedy organizací od výroby krmiv

¹⁴ ISO 9001: Systém řízení jakosti. In: *Uniconsultig* [online]. 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.uniconsulting.cz/1/o-nas/normy/iso-9001.html>

¹⁵ NENADÁL, J., et al. *Moderní systémy řízení jakosti: quality management*. 2. dopl. vyd. Praha: Management Press, 2002, 282 s. ISBN 80-726-1071-6.

¹⁶ SLÁČAL, J. Deset let projektu Systém managementu jakosti ČKAIT: Jaké změny do systémů managementu přináší revize systémových norem. *Zprávy + informace české komory autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě*. Brno: EXPO DATA, 2009, č. 1. ISSN 1804-7025.

¹⁷ Certifikace dle ISO 9001 / 14001 / OHSAS: Co je ISO 9001. In: *TÜV SÜD v České republice* [online]. 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://www.tuv-sud.cz/cz/odvetvi/stavebnictvi/certifikace_dle_iso_9001_14_001_ohsas

a prvovýroby přes výrobce potravin, dopravců, skladů, velkoobchodů, maloobchodů, stravovacích zařízení. Zahrnuje rovněž organizace se souvisejícími službami tj. výrobce příslušných zařízení, obalů, čistících látek, poskytovatelů služeb apod. Tyto organizace mohou využít této normy pro prokázání své schopnosti řídit nebezpečí ohrožující potraviny s ohledem na bezpečnost těchto potravin v době konzumace.¹⁸

2.1.2 Oblast státem regulovaná

Stát formuluje společenské požadavky na jakost potravin (zejména bezpečnost, zdravotní a ekologickou nezávadnost) obecně závaznými právními předpisy a jejich plnění kontroluje a vynucuje.¹⁹

2.1.2.1 Legislativa ČR

V ČR jsou pramenem primárního práva právní předpisy vydávané zákonodárnými orgány. Právní předpis, nazýván také jako normativní právní akt, je soubor obecně závazných právních norem platících v určité době na určitém území.²⁰ Právní normu můžeme stručně definovat jako závazné pravidlo chování, které je vyjádřeno ve zvláštní státem uznávané formě. Zpravidla se skládá ze tří částí, jimiž jsou hypotéza, dispozice a sankce.²¹

Právní předpisy jsou ve své platnosti časově omezeny. Platí do doby, než jsou zrušeny (derogace). Lze však provádět i jejich dílčí změny (novelizace). Zatímco rušený právní předpis zaniká, novelizovaný předpis platí nadále, a to ve znění předpisu, jímž byla jeho novelizace provedena. Některé právní předpisy jsou novelizovány vícekrát. V zájmu přehlednosti se proto někdy vyhlašuje ve Sbírce

¹⁸ Certifikace systémů managementu a certifikace osob: ISO 22000:2005. In: *Český lodní a průmyslový registr* [online]. 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.iso9000.cz/reference.htm>

¹⁹ KOCOUREK, V. *Úvod do potravinářské legislativy* [online]. Praha: VŠCHT, 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://web.vscht.cz/kocourev/files/Uvod-PL-skript.pdf>

²⁰ HENDRYCH, D. at al. *Správní právo: Obecná část. 7.* vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-807-4000-492.

²¹ JANKŮ, M. *Právo: (učební texty pro AF)*. Vyd. 1. V Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2002. ISBN 80-715-7623-9.

zákonů i tzv. „úplné znění“ novelizovaného předpisu, v němž je právní předpis otištěn v aktualizované podobě.²²

2.1.2.2 Formy práva ČR

Právní předpisy můžeme hierarchicky uspořádat podle právní síly v sestupné řadě následovně:

- Ústava a ústavní zákony obsahující ustanovení, která musí být respektována ostatními právními předpisy;
- zákony a zákonná opatření senátu;
- vyhlášky pléna obecních a městských zastupitelstev.

Odvozené právní předpisy vydávají orgány výkonné moci a orgány státní správy. Jsou jimi vládní nařízení, která vydává vláda na základě ústavou daného generálního zmocnění konkretizovat původní právní předpis. Dále pak vyhlášky ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy, které jsou vydávány na základě konkrétního zmocnění obsaženého v zákoně či vládním nařízení.

Vedle vnitrostátního práva působí na obsahovou podobu právních předpisů ve stále větší míře mezinárodní smlouvy, především právní předpisy EU.²³

2.2 Národní potravinářská legislativa

2.2.1 Obecně platné právní předpisy

Generálním právním předpisem je Občanský zákoník (Zákon č. 40/1964 Sb. v platném znění). Tento zákon upravuje majetkové vztahy fyzických a právnických osob a majetkové vztahy mezi těmito osobami a státem, pokud tyto občanskoprávní vztahy neupravují jiné zákony. Dalším klíčovým právním předpisem je Obchodní zákoník (Zákon č. 513/1991 Sb. v platném znění), který je v podřízeném vztahu

²² Základní povinnosti v BOZP: Právní systém České republiky. In: *GUARD7* [online]. 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.guard7.cz/pdf/guard7.pdf>

²³ JANKŮ, M. *Právo: (učební texty pro AF)*. Vyd. 1. V Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2002. ISBN 80-715-7623-9.

k Občanskému zákoníku. Tento zákon popisuje obchodní závazkové vztahy a upravuje zejména podnikatelskou činnost a prostředí.²⁴

Veřejnoprávní ochrana spotřebitele je zakotvena v řadě právních předpisů, mezi nimiž zaujímá významnou pozici zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, který nabyl účinnosti dne 31. 12. 1992. Tento zákon se vztahuje na prodej výrobků a poskytování služeb na území České republiky. Stanovuje některé podmínky podnikání, které jsou pro ochranu spotřebitele důležité a vymezuje úkoly veřejné správy v oblasti ochrany spotřebitele.²⁵ Tento komplexní předpis je i nadále po řadě přímých novelizací využíván.²⁶

2.2.2 Legislativa potravin v ČR před vstupem do EU

2.2.2.1 Zákon o potravinách a tabákových výrobcích

V období let 1993 - 1997 udržovaly právní řád v potravinářství technické normy, jak již bylo zmíněno výše. Tyto normy od 1. 1. 1995 pozbyly závaznosti (kromě schválených výjimek). Náš stávající právní řád se tak dostal do situace, kdy chyběl právní předpis, který by upravoval podmínky výroby a oběhu potravin. Se zřetelem na masovost spotřeby potravin bylo nutno upravit tuto oblast samostatným zákonem, a to počínaje výrobou až po uvedení do oběhu. Z důvodů neprůhlednosti a nezávaznosti dosavadní právní úpravy docházelo k omezování exportu našich potravin zejména do států Evropské unie, kde právní úprava potravin existovala už řadu let.²⁷

Zásady zákona o potravinách byly schváleny již v roce 1991 vládou ČSFR. Práce na tomto zákoně byly zásadně narušeny a časově posunuty rozpadem ČSFR, ke dni 1. 1. 1993. V důsledku toho veškerá další řízení a koordinace prací v ČR

²⁴ KOCOUREK, V. *Úvod do potravinářské legislativy* [online]. Praha: VŠCHT, 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://web.vscht.cz/kocourev/files/Úvod-PL-skript.pdf>

²⁵ Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1992. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb130-92.pdf>

²⁶ Právní úprava ochrany spotřebitele. In: *Businessinfo.cz* [online]. 2004 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-ochrana/pravni-uprava-ochrany-spotrebitele/1001142/17476/>

²⁷ JINDRA, J. *Včelařské stránky: Zákon o potravinách a předpisy související* [online]. 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://jjvcela.sweb.cz/soubory/VCELY6.html#_Z%C3%81KON_O_POTRAVIN%C3%81CH

přešla na Ministerstvo zemědělství a výživy ČR. Nový návrh zásad zákona o potravinách byl předložen vládě ČR v říjnu 1994.²⁸

Až v roce 1997 došlo k vydání stěžejního předpisu řešícího celou škálu problematiky potravinářství. Tímto předpisem je zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o potravinách“).

Zákon o potravinách je klíčovým předpisem pro výrobce a prodejce potravin i pro spotřebitele. Jedná se o komplexní právní úpravu, která zahrnuje potraviny rostlinného i živočišného původu.²⁹ Zákon ukládá plnit závazné požadavky zejména na zdravotní nezávadnost, jakost, přepravu, skladování, resp. celý proces uvádění do oběhu potravin nebo surovin k jejich výrobě. Při výrobě a zacházení s potravinami musí být zajištěny takové hygienické podmínky a požadavky, aby potravina byla bezpečná. Mohou být používána jen taková technická a technologická zařízení a technologické postupy, které zajistí zdravotní nezávadnost potravin.³⁰ Další požadavky se týkají např. použití přídatných látek, ozařování potravin, balení a označování potravin. Tento zákon dále upravuje povinnosti provozovatele potravinářského podniku a zmocňuje Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo zdravotnictví ČR k vydání prováděcích předpisů.³¹ Součástí zákona jsou také pokyny pro orgány státního dozoru a rovněž skutkové podstaty správních deliktů a pokuty, které tyto kontrolní orgány podle tohoto zákona ukládají.²⁹

2.2.2.2 Veterinární předpisy

Zákon č. 166/1999 Sb. ze dne 13. července 1999, o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „veterinární zákon“), stanoví požadavky veterinární péče na chov a zdraví zvířat a na živočišné produkty a upravuje práva

²⁸ ŠKOPEK, B. Zákon o potravinách má svoji historii vzniku a vývoje. *Potravinářská revue: Odborný časopis pro výživu, výrobu potravin a obchod.* Praha, 2009, č. 6, s. 17-18. ISSN 1801-9102.

²⁹ JINDRA, J. *Včelařské stránky: Zákon o potravinách a předpisy související* [online]. 2012[cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://jjvcela.sweb.cz/soubory/VCELY6.html#_Z%C3%81KON_O_POTRAVIN%C3%81CH

³⁰ MICHALOVÁ, I. *Značky a informace na potravinách*. 1. vyd. Praha: Sdružení českých spotřebitelů, 2006, 44 s. ISBN 80-239-6652-9.

³¹ Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1997. Dostupné z: http://web.vscht.cz/kocourev/files/Zak_110-97-ver11.pdf

a povinnosti fyzických a právnických osob, jakož i soustavu, působnost a pravomoc orgánů vykonávajících státní správu v oblasti veterinární péče. Spolu s prováděcími vyhláškami Ministerstva zemědělství vytváří legislativní komplex, který se v daných souvislostech významně týká předcházení vzniku a šíření nálezů a jiných onemocnění zvířat, výrob z hlediska péče o zdravotní nezávadnost živočišných produktů a ochranu zdraví lidí před jeho poškozením nebo ohrožením živočišnými produkty, dozor nad dodržováním povinností a požadavků stanovených k zajištění veterinární péče, aj.

2.2.2.3 Ochrana veřejného zdraví

Jediným z uvedených zákonů, jenž je plně v kompetenci Ministerstva zdravotnictví, je zákon č. 258/2000 Sb. ze dne 14. července 2000, o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o ochraně veřejného zdraví“). Zákon upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví a soustavu orgánů ochrany veřejného zdraví, jejich působnost a pravomoc. Pod touto „střechou“ se těsnají značné kompetence týkající se výrobců a prodejců řady komodit, např. též hraček či kosmetiky. Pro tuto práci je významné zejména zmocnění, pro vydání vyhlášky týkající se výrobků určených pro styk s potravinami spadajících do kategorie předmětů běžného užívání. Z hlediska provozních opatření jsou důležitá pravidla pro provádění ochranné dezinfekce, dezinfekce a deratizace.³²

2.2.2.4 Další zákony týkající se potravinářské legislativy

Zákonů a vyhlášek vztahujících se k potravinám vydaných v 90 letech 20. století je celá řada, většina z nich byla novelizována nebo zrušena při vstupu do EU. Následuje výčet alespoň části zákonů, jejichž platnost po řadě novelizací nadále přetrvává.

- Zákon č. 97/1996 Sb., o ochraně chmele.
- Zákon č. 61/1997 Sb., o lihu a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů,

³² Analýza potravinářské legislativy v EU a ČR. In: *Sdružení českých spotřebitelů* [online]. 2003[cit. 2012-03-22]. Dostupné z: www.konzument.cz/dokumenty/soubory/Potr_Legislativa.doc

a zákona České národní rady č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o lihu).

- Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství.
- Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech.
- Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů.
- Zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů.³³

Pro obsáhlost legislativy potravinářství tato práce dále tyto zákony nerozvádí.

2.2.2.5 Vyhlášky

Ministerstvo zemědělství stanovuje prováděcí vyhlášky v návaznosti na jejich členění podle druhu, skupiny nebo podskupiny, složení potraviny a způsobu označení šarže.³⁴

2.2.2.5.1 Prováděcí vyhlášky zákona o potravinách

Vyhlášky zahrnují celé spektrum potravin. Jednotlivé komodity (škrob, pekařské výrobky, alkoholické nápoje, maso, mléko a mléčné výrobky, ovoce, zelenina a další) mají svá určitá pravidla, která jsou zaznamenána v těchto vyhláškách. Následují příklady vyhlášek:

- Vyhláška č. 329/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro škrob a výrobky ze škrobu, luštěniny a olejnatá semena.
- Vyhláška č. 331/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro koření, jedlou sůl, dehydratované výrobky a ochucovadla a hořčici.

³³ Legislativa. In: *Eagri* [online]. Ministerstvo zemědělství, 2009-2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/>

³⁴ Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1997. Dostupné z: http://web.vscht.cz/kocourev/files/Zak_110-97-ver11.pdf

- Vyhláška č. 333/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro mlýnské obilné výrobky, těstoviny, pekařské výrobky a cukrářské výrobky a těsta.

- Vyhláška č. 335/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, nealkoholické nápoje a koncentráty k přípravě nealkoholických nápojů, ovocná vína, ostatní vína a medovinu, pivo, konzumní líh, lihoviny a ostatní alkoholické nápoje, kvasný ocet a droždí.

2.2.2.5.2 Prováděcí vyhlášky veterinárního zákona

Také veterinárním zákonem je pověřeno Ministerstvo zemědělství vydávat prováděcí vyhlášky. Tyto vyhlášky obsahují určité veterinární požadavky na živočišné komodity. Např.:

- Vyhláška č. 200/2001 Sb., o veterinárních požadavcích na vaječné výrobky.

- Vyhláška č. 203/2001 Sb., o veterinárních požadavcích na mléko a mléčné výrobky.

Existuje celá řada dalších vyhlášek v oblasti potravinářství, které se týkají ochrany veřejného zdraví, hygieny, rizikových skupin potravin, kontrolních vzorků, ozařování potravin atd.³⁵

2.2.2.6 Systém analýzy nebezpečí a kritických kontrolních bodů

(HACCP)

HACCP – je zkratka anglického názvu „Hazard Analysis nad Critical Control Points“. Systém HACCP byl vyvinut v 60. letech 20. století na žádost Amerického úřadu pro kosmonautiku NASA. Poprvé byl použitý v USA v roce 1974 jako systém preventivních opatření zajišťujících spolehlivou produkci potravin pro kosmonauty.

³⁵ CHLOUPEK, P.; MALENA M. *Veterinární a potravinářská legislativa: Přehled právních předpisů* [online]. 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://vfu-www.vfu.cz/vetleg/CD/prehled.htm#Potraviny>

O systém HACCP projevíly zájem také Organizace pro potraviny a zemědělství (FAO) a Světová zdravotnická organizace (WHO).³⁶

Během posledních desetiletí došlo k rostoucímu zájmu na rozvoji různých potravinářských bezpečnostních opatření pro zajištění bezpečných a kvalitních potravinářských výrobků. HACCP je systematický nástroj používaný v potravinářském průmyslu s cílem identifikovat, hodnotit a řídit rizika, se zaměřením na prevenci identifikovaných rizik.³⁷

Směrnice Rady č. 93/43/EHS o hygieně potravin stanovuje, že provozovatel potravinářského podniku určí každý krok v rámci svých výrobních činností, který je kritický pro zajištění nezávadnosti potravin a zajistí stanovení odpovídajících bezpečnostních opatření, jejich zavádění, dodržování a posuzování na základě zásad systému HACCP.

Tento požadavek byl transponován do právních předpisů ČR v době příprav na vstup do EU. Jedná se zejména o prováděcí předpisy k zákonu o potravinách v plném znění zákona č. 456/2004 Sb., a to vyhlášku č. 147/1998 Sb., o způsobu stanovení kritických bodů v technologii výroby (dále jen „vyhláška č. 147/1998 Sb.“), která nabyla účinnosti dne 1. října 1998.³⁸

Zákon i uvedená vyhláška stanovuje výrobcům potravin závaznou povinnost stanovit pomocí analýzy rizik ve výrobním procesu tzv. systém kritických bodů za účelem předcházení vzniku možného nebezpečí narušení zdravotní nezávadnosti potravin.³⁹

Základní kroky stanovení systému kritických bodů jsou uvedeny na obrázku 1.

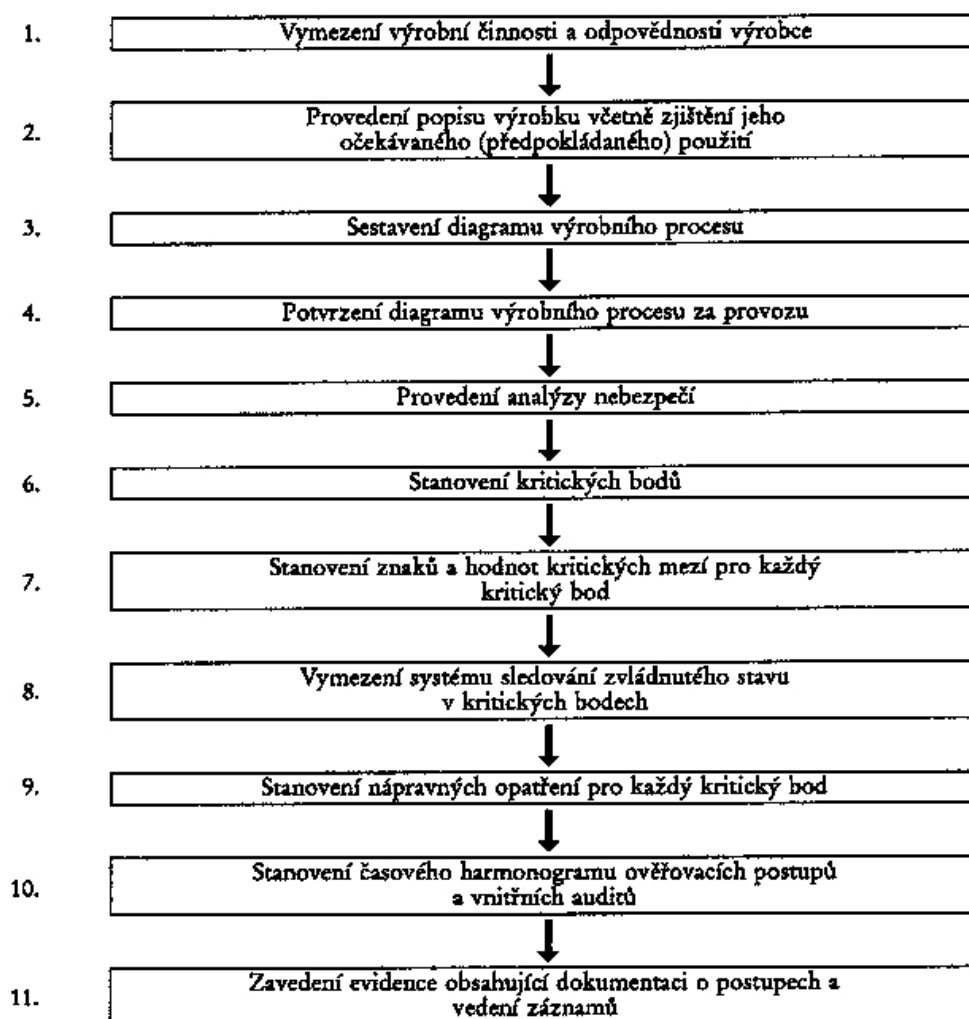
³⁶ GABRYŠOVÁ, M. *Řízení jakosti A: distanční studijní opora*. Vyd. 1. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, 2009, 111 s. ISBN 978-807-2485-246.

³⁷ WILLIAMS, M. S.; EBEL, E. D. Estimating Changes in Public Health Following Implementation of Hazard Analysis and Critical Control Point in the United States Broiler Slaughter Industry. *Foodborne Pathogens and Disease*. 2012, roč. 9, č. 1, s. 59-67. ISSN 1535-3141.

³⁸ VOLDŘICH, M., et al. *Zavádění systému kritických bodů (HACCP): Základní informace, postup zavádění, příklady dokumentů*. Vyd. 1. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2000. ISBN 80-727-1004-4.

³⁹ Správná hygienická praxe - úvod. In: *Eagri: Potraviny* [online]. 2009-2011 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/hygienicky-balicek/spravna-hygienicka-praxe/spravna-hygienicka-praxe-uvod.html>

Obr. 1: Stanovení systému kritických bodů a postupnost jejich plnění

Zdroj: Voldřich at al. (2000)

2.2.2.6.1 Povinnost zavedení HACCP

V ČR se HACCP systém začal zavádět ve větším měřítku již od roku 1996, a to v mlékárenském, drůbežářském a masném průmyslu. Povinnost zavedení systému byla stanovena postupně pro všechny výrobce a prodejce potravin a pokrmů k určitým termínům (Tab. 1).

V současné době je vyhláška č. 137/2004 Sb. po novelizaci výrazně zredukována.⁴⁰

⁴⁰ DOČKAL, P. *Co znamená HACCP?* [online]. 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.haccp.estranky.cz/clanky/co-je-haccp.html>

Tab. 1: Termíny zavedení systému HACCP

1. 1. 2000	pro všechny výrobce potravin (vyhláška č. 147/1998 Sb.)
1. 7. 2002	pro některá zařízení veřejného stravování od určitého objemu výroby (vyhláška č. 107/2001 Sb.)
1. 5. 2004	pro všechna zařízení veřejného stravování (vyhláška č. 137/2004 Sb.)
1. 5. 2005	pro všechny obchodníky, kteří uvádějí do oběhu potraviny (novela vyhlášky č. 147/1998 Sb.)

Zdroj: Dočkal (2011)

Vyhláška č. 147/1998 Sb. ve znění pozdějších předpisů 196/2002 Sb. a 161/2004 Sb. platila až do roku 2010, kdy byla vyhláškou č. 45/2010 Sb. zrušena a plně ji dnes nahrazují evropská nařízení.⁴¹

Dříve než se bude tato práce zabývat legislativou ČR po vstupu do EU, je nejprve zmíněna problematika práva samotné EU.

2.3 Principy legislativy Evropské unie

V EU existuje tzv. primární právo, kterým jsou zejména „zřizovací smlouvy“, které byly v dávnověku evropského sdružování (1957) uzavřeny v Římě tzv. „Římské smlouvy“ a po řadě novel zohledňujících vývoj byla v platnosti verze dohodnutá ve francouzské Nice, „Smlouva o Evropské unii a Smlouva o založení Evropského společenství (2002)“.⁴²

Dnes je v platnosti Lisabonská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii a smlouvu o založení Evropského společenství.⁴³

⁴¹ Sbírka právních předpisů: Průvodce zákony ČR. In: *ESIPA* [online]. 2010 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz>

⁴² Analýza potravinářské legislativy v EU a ČR. In: *Sdružení českých spotřebitelů* [online]. 2003 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: www.konzument.cz/dokumenty/soubory/Potr_Legislativa.doc

⁴³ Analýza potravinářské legislativy v EU a ČR. In: *Sdružení českých spotřebitelů* [online]. 2003 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: www.konzument.cz/dokumenty/soubory/Potr_Legislativa.doc

Smlouva o Evropské unii vytváří Evropské společenství založené na třech pilířích: na Evropských společenstvích, společné zahraniční a bezpečnostní politice a na spolupráci v oblasti justice a vnitřních věcí.⁴⁴

2.3.1 Instituce EU

Právní systém EU je velmi specifický. Na vytváření právních předpisů se podílí tyto instituce: Evropská komise jako výkonný orgán, Evropská rada (Rada ministrů) tvořící koncepční orgán a Evropský parlament v roli zastupitelského orgánu EU.⁴⁵

2.3.2 Formy práva EU

Zákonodárství Evropské unie, tzv. komunitární právo odvozeno od anglického názvu European Communities (EC), je tvořeno primárním právem, sekundárním právem a rozsudky Soudního dvora. Primární právo tvoří zakladatelské a smluvní smlouvy a smlouvy mezinárodní, ale i ústavní tradice členských zemí.

Sekundární právo rozeznává následující dokumenty (obr. 2) odlišné právní síly:

- **Nařízení:** Jsou bezprostředně aplikovatelná, aniž by se na národní úrovni přijímala opatření pro jejich zavedení.
- **Směrnice:** Zavazují členské státy, pokud jde o cíl, jehož má být dosaženo, ale ponechávají na národních orgánech výběr forem a prostředků k jeho dosažení.
- **Rozhodnutí:** Jsou závazná ve všech ohledech pro ty, kterým jsou určena. Adresátem rozhodnutí může být kterýkoli členský stát nebo všechny státy Unie, ale také jednotlivá právnická nebo fyzická osoba.
- **Doporučení a stanoviska:** Nejsou právně závazná; to znamená, že neudělují subjektům, jimž jsou určena, žádná práva, ani jim neukládají žádné povinnosti, ale slouží jako opora, pokud jde o výklad a obsah práva Společenství.

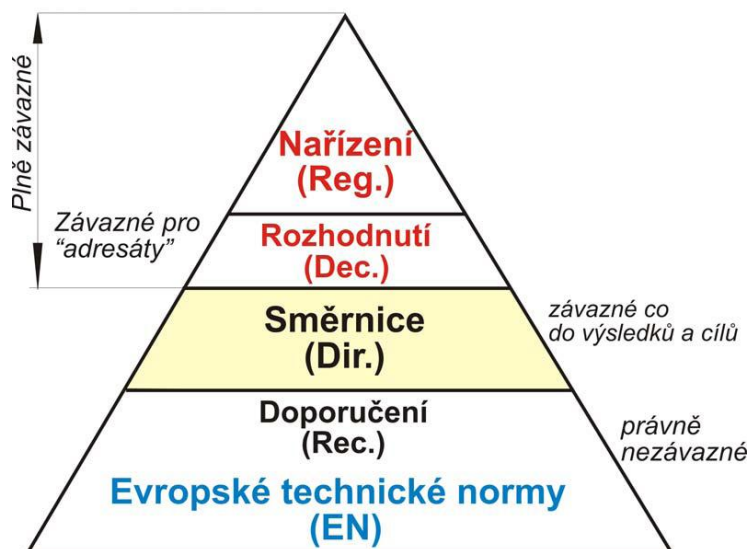
⁴⁴ PANIZZA, R. *Maastrichtská smlouva a Amsterodamská smlouva* [online]. European Communities, 2009 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/how/evolution/article_7144_cs.htm

⁴⁵ SUKOVÁ, I. *Potravinová legislativa EU: Soupis vybraných předpisů : stav k 1.11.98*. Vyd. 1. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 1999. ISBN 80-861-5392-4.

- **Technické normy:** Nejsou právně závazné.⁴⁶

Obr. 2: Hierarchie dokumentů EU

Hierarchie dokumentů EU

Zdroj: Kocourek (2011)

2.3.3 Codex Alimentarius

Codex Alimentarius (CA) je podle překladu z latiny „potravinářský zákoník“. Jedná se o sbírku všeobecných principů, standardů a ostatních doporučení, které se zabývají požadavky vztahujícími se k potravinám nebo ke skupině potravin. *Codex Alimentarius* jako takový je zároveň mezinárodní organizací, na jejímž základu se v šedesátých letech podílely organizace Spojených národů: FAO a WHO. Česká republika patří k zakládajícím členům CA. V roce 2003 se členem CA stalo Evropské společenství (nyní EU), které si rozdělilo kompetence s členskými státy na základě úrovně harmonizace příslušné legislativy.

Cílem CA je prosazovat ochranu spotřebitelů a usnadnit celosvětový obchod s potravinami prostřednictvím vypracování potravinových norem, kodexů správné praxe a dalších pokynů. Význam CA se v obchodním kontextu zvyšuje, neboť je konkrétně uváděn jako jedna z „relevantních mezinárodních organizací“

⁴⁶ Rada Evropské unie: Legislativa společenství. In: *Businessinfo.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/instituce-eu/rada-evropske-unie/1000723/5577/>

v Dohodě Světové obchodní organizace o hygienických a rostlinolékařských opatřeních a také při přípravě legislativy k němu přihlíží Evropské společenství.⁴⁷

2.3.4 Bezpečnost potravin

Současná politika bezpečnosti potravin je založena na celé řadě zásad, které byly stanoveny nebo aktualizovány na začátku prvního desetiletí jedenadvacátého století.⁴⁸

Evropská unie zařadila bezpečnost potravin mezi hlavní priority své agendy. Jde o horizontální cíl, ke kterému je třeba přihlížet v několika oblastech působnosti Společenství: Ve společné zemědělské politice s rozvojem venkova jako jedním z jejích pilířů, v životním prostředí, v oblasti veřejného zdraví, v ochraně spotřebitelů a v oblasti vnitřního trhu.⁴⁹

2.3.4.1 Zelená kniha

V roce 1997 byla zveřejněna Zelená kniha Komise (COM/97/176) o potravinovém právu (dále jen „Zelená kniha“), ve které Komise označila potravinové právo za veřejný zájem a identifikuje hlavní cíle takto:

- Zajištění vysoké úrovně ochrany veřejného zdraví, potravinové bezpečnosti a ochrany spotřebitele;
- odstranění překážek volného pohybu zboží v rámci volného trhu;
- zajištění, aby právní předpisy byly především založeny na vědeckých poznacích a na posuzování rizik;
- zvýšení konkurenceschopnosti evropského potravinářského průmyslu a jeho exportní schopnosti;
- uložení primární odpovědnosti za zdravotní nezávadnost potravin výrobcům, zpracovatelům a dodavatelům na principu HACCP a zajištění účinné úřední kontroly;

⁴⁷ *Codex Alimentarius* – základní informace. In: *Informační centrum bezpečnosti potravin* [online]. Ministerstvo zemědělství, 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/kategorie/codex-alimentarius-zakladni-informace.aspx>

⁴⁸ Bezpečnost potravin. In: *EUR-LEX* [online]. 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/cs/dossier/dossier_16.htm#1

⁴⁹ Bezpečnost potravin. In: *Businessinfo.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/b/bezpecnost-potravin/1000694/54980/>

- zajištění koherence a racionality legislativy, aby s ní uživatelé zacházeli „přátelsky“.

Důraz je kladen na princip zpětného sledování potravin v průběhu celého řetězce. Zelená kniha se také zaměřuje na stanovení úřední kontroly potravin na národní a evropské úrovni.⁵⁰

Veřejná debata o Zelené knize o obecných principech bezpečnosti potravin vedla v lednu 2000 k vydání Bílé knihy, která je významným krokem směrem k přijetí nové potravinové legislativy. Evropská komise v Bílé knize oznámila vytvoření právního rámce pokrývajícího celý potravinový řetězec „z farmy až na vidličku“, a to na základě integrovaného globálního přístupu.⁵¹

2.3.4.2 Bílá kniha

Bílá kniha o zdravotní nezávadnosti potravin (White Paper on Food Safety COM – 1999; dále jen: „Bílá kniha“) je dokument předložený Komisí EU. Obsahuje návrhy opatření, která mají vést k tomu, aby se potravinová politika společenství stala ofenzivním, dynamickým, provázaným a komplexním nástrojem, který může zabezpečit vysokou míru ochrany zdraví spotřebitele. Vůdčí myšlenkou této Bílé knihy je zásada, že politika zdravotní nezávadnosti potravin musí být založena na obsáhlém a jednotném systému. Míni se tím, aby tento systém zahrnoval celý řetězec výroby potravin, stejně jako všechny potravinářské obory, všechny členské státy, celou zeměpisnou oblast EU včetně jejích vnějších hranic, řídicí orgány (jak mezinárodní tak Společenství) a veškeré vývojové etapy příslušných politických trendů. V Bílé knize jsou uvedeny pilíře, o které se opírá zdravotní nezávadnost potravin (poradenství na vědeckém základě, sběr a analýza dat, legislativa a kontrola, jakož i informace spotřebitelů). Tyto pilíře musí vytvářet stejnorodý celek, má-li se tento jednotný systém uplatnit. Evropská unie si klade za cíl dosáhnout nejvyššího standardu zdravotní nezávadnosti potravin. Jeho zabezpečení je jednou z klíčových priorit Komise. Tento dokument současně vytváří společný rámec pro kontrolní systémy jednotlivých států. Musí být jednoznačně určeny úkoly všech

⁵⁰ MEZERA, J. *Potravinové právo v ČR a v EU*. [online]. 2000[cit. 2012-03-24]. Dostupné z: www.agris.cz/Content/files/main_files/48/125976/mezera.doc

⁵¹ Bezpečnost potravin. In: *Businessinfo.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/b/bezpecnost-potravin/1000694/54980/>

článků řetězce výroby potravin, jako jsou: Výrobci krmiv, zemědělci, výrobci potravin, potravinářské podniky; příslušné úřady ve členských zemích a v třetích zemích; Komise; spotřebitelé. Hlavní odpovědnost za zdravotní nezávadnost potravin spočívá na výrobcích krmiv a na producentech zemědělských a potravinářských produktů. Kompetentní úřady tuto odpovědnost prostřednictvím národních dozorčích a kontrolních systémů kontrolují.⁵²

2.4 Potravinové právo EU

2.4.1 Nařízení č.178/2002/ES

Evropské potravinové právo prodělalo zlomovou změnou přijetím nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002/ES ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin (dále jen „nařízení č. 178/2002/ES“).⁵³

Toto nařízení obsahuje základní ustanovení umožňující zajistit vysokou úroveň ochrany lidského zdraví a zájmů spotřebitelů, pokud jde o potraviny, zejména s přihlédnutím k rozmanitosti nabídky potravin včetně tradičních výrobků, a současně zajišťovat účinné fungování vnitřního trhu. Stanoví jednotné zásady a povinnosti, prostředky pro vytvoření silné vědecké základny, účinná organizační opatření a postupy, z nichž se má vycházet při rozhodování v otázkách bezpečnosti potravin a krmiv.

Toto nařízení stanoví obecné zásady použitelné obecně pro potraviny a krmiva, a zejména pro bezpečnost potravin a krmiv, a to na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni.

⁵² *Bílá kniha o zdravotní nezávadnosti potravin* [online]. 1999 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.bezpecna-krmiva.cz/soubory/bila_kniha_o_zdrav_nezav_potravin_1999.pdf

⁵³ Nová potravinářská legislativa EU platná od 1.1.200. In: *Krajská hygienická stanice moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě* [online]. 2006 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.khsova.cz/01_aktuality/hvpbu_legislativa.php?datum=2006-04-24

Toto nařízení zřizuje Evropský úřad pro bezpečnost potravin.⁵⁴

V přijatém nařízení č. 178/2002/ES, které tvoří základ legislativy pro bezpečnost potravin, se stanoví pět základních obecných principů:

- Potvrzení integrovaného charakteru potravinového řetězce;
- analýza rizik jako základní kámen politiky bezpečnosti potravin;
- odpovědnost provozovatelů příslušných zařízení v této oblasti;
- možnost vysledování původu výrobků v každé fázi potravinového řetězce;
- právo občanů na jasné a přesné informace.

2.4.1.1 Evropský úřad pro bezpečnost potravin

Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA) poskytuje nezávislé vědecké poradenství ve všech otázkách, které mají přímý nebo nepřímý dopad na bezpečnost potravin, včetně zdraví zvířat a jejich dobrých životních podmínek a ochrany rostlin. Úřad poskytuje též poradenství v otázkách výživy z hlediska právních předpisů Společenství.

Úřadem prováděná hodnocení rizik poskytují těm, kteří se zabývají řízením rizik (institucím EU, které nesou politickou zodpovědnost, tj. Evropské komisi, Evropskému parlamentu a Radě), spolehlivý vědecký základ pro definování politikou vedených legislativních nebo regulačních opatření nezbytných k zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele z hlediska bezpečnosti potravin.

Součástí působnosti úřadu jsou též sběr a analýza vědeckých údajů, rozpoznání nově vznikajících rizik a vědecká podpora poskytovaná Komisi, zejména v případě potravinové krize.⁵⁵

⁵⁴ Nařízení evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2002. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:15:06:32002R0178:CS:PDF>

⁵⁵ Evropský úřad pro bezpečnost potravin. In: *Businessinfo.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/e/evropsky-urad-pro-bezpecnost-potravin/1000697/55442/>

2.4.1.2 Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva

Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF) slouží pro sdílení informací o přímých nebo nepřímých rizicích ohrožujících zdraví lidí, zvířat a životní prostředí, která pocházejí z potravin nebo krmiv. Hlášení vyměňovaná systémem RASFF slouží zejména k zabránění uvedení rizikových potravin a krmiv do oběhu, případně jejich stažení ze společného evropského trhu.

Na evropské úrovni funguje systém rychlého varování již od roku 1979 a je spravován Komisí ES. Je zřízen formou sítě, která kromě Evropské Komise společenství zahrnuje členské státy Evropské unie, státy Evropského sdružení volného obchodu (Norsko, Island, Lichtenštejnsko, Švýcarsko) a od roku 2002 Evropský úřad pro bezpečnost potravin.

Dle článku 50 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002/ES, aniž by byly dotčeny právní předpisy Evropského společenství, členské státy neprodleně oznámí Evropské komisi prostřednictvím systému RASFF:

a) Všechna opatření, která přijmou s cílem omezit uvádění potraviny nebo krmiva na trh nebo prosadit jejich stažení z trhu nebo zpětné převzetí, pokud již byly dodány spotřebitelům, z důvodu ochrany lidského zdraví před rizikem, které vyžaduje rychlé jednání;

b) všechna doporučení profesionálním hospodářským subjektům nebo dohody s nimi uzavřené, které mají za cíl na základě dobrovolnosti nebo povinnosti dosáhnout toho, aby se z důvodu vážného rizika pro lidské zdraví vyžadujícího rychlé jednání zabránilo uvedení určité potraviny nebo krmiva na trh nebo jejich případnému užití nebo, aby toto uvedení na trh či užití bylo omezeno nebo aby se na ně vztahovaly zvláštní podmínky;

c) všechny případy odmítnutí šarže, kontejneru nebo nákladu potravin nebo krmiv příslušným orgánem na hraničním přechodu v Evropské unii, které souvisí s přímým nebo nepřímým rizikem pro lidské zdraví.

Kategorie oznámení:

- Varování (Alert notification)

Předmětem tohoto oznámení je rizikový výrobek: potravinu, krmivo nebo materiál a předmět určený pro styk s potravinami (Food Contact Materials – FCM), který představuje přímé nebo nepřímé riziko pro zdraví lidí nebo zvířat. Jedná se o výrobek, který se vyskytuje na trhu a tudíž je zapotřebí okamžitě zajistit návazné kroky v souladu s příslušnými právními předpisy a závaznými normami.

- Informace (Information notification)

Předmětem oznámení je rizikový výrobek, který nespĺňuje některé chemické, fyzikální nebo biologické požadavky na zdravotní nezávadnost. Jedná se o výrobek, u kterého není pravděpodobný vznik akutních nepříznivých zdravotních následků, a proto se nevyžaduje bezprostřední zásah (výrobek se nedostal na trh anebo se na trhu již nevyskytuje).

- Odmítnutí na hranicích (Border rejection notification)

Předmětem oznámení jsou potraviny nebo krmiva, které byly zamítnuty na vstupu do Evropského společenství z důvodu rizika.

- Novinka (News notification)

Všechny druhy informací vztahující se k bezpečnosti výrobků, které nebyly oznámeny členským státem jako „Varování“, „Informace“ nebo „Odmítnutí na hranicích“, ale které jsou považovány za důležité pro dozorové orgány členských států.⁵⁶

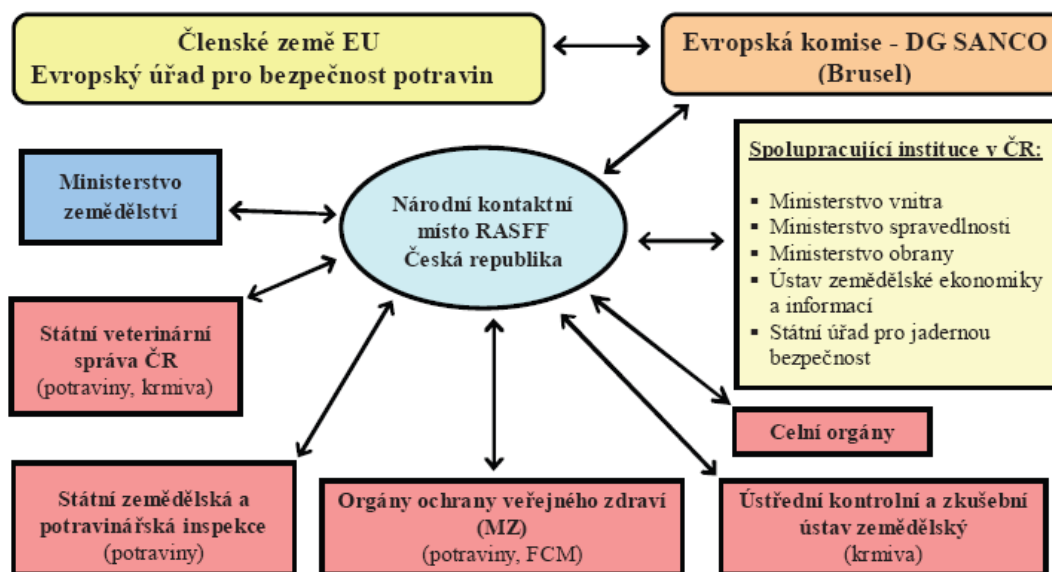
Jednotlivými členy sítě RASFF v ČR jsou: Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo spravedlnosti, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Státní veterinární správa České republiky, orgány ochrany veřejného zdraví (Ministerstvo zdravotnictví), orgány ochrany veřejného zdraví (Ministerstvo vnitra), Ústřední kontrolní

⁵⁶ Zpráva o činnosti systému rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF) v ČR za rok 2009 [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2010 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/File/RASFF/RASFF_CR_2009.pdf

a zkušební ústav zemědělský, celní orgány, orgány veterinárního dozoru (Ministerstvo obrany), Ústav zemědělské ekonomiky a informací.⁵⁷

Fungování RASFF v České republice je upraveno nařízením vlády č. 98/2005 Sb., kterým se stanoví systém rychlého varování o vzniku rizika ohrožení zdraví lidí z potravin a krmiv (Obr. č. 3.).⁵⁸

Obr. 3: Schéma fungování RASFF v ČR

Zdroj: Zpráva o činnosti systému rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF) v ČR za rok 2009 (2010)

2.4.2 Hygienický balíček

Pro zajištění bezpečnosti potravin od prvovýroby až po uvedení na trh nebo vývoz včetně je nezbytný integrovaný přístup. Každý provozovatel potravinářského podniku v celém potravinovém řetězci by měl zajišťovat, aby nedošlo k ohrožení bezpečnosti potravin.

⁵⁷ Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva RASFF. In: *Bezpečná krmiva* [online]. 2008 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: www.bezpecna-krmiva.cz/soubory/RASFF.doc

⁵⁸ Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF). In: *Informační centrum bezpečnosti potravin* [online]. 2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/stranka/system-rychleho-varovani-pro-potravinu-a-krmiva-%28rasff%29.aspx>

Pojem „hygienický balíček“ obsahuje soubor právních předpisů Evropského společenství, týkající se hygieny potravin a úředních kontrol. Pod tímto pojmem byla v Úředním věstníku EU publikována v roce 2004 čtyři nařízení, která nabyly účinnosti dne 1. ledna 2006:⁵⁹

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 852/2004/ES ze dne 29. dubna 2004 o hygieně potravin (dále jen „nařízení č. 852/2004/ES“).
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 853/2004/ES ze dne 29. dubna 2004, kterým se stanoví specifické hygienické předpisy pro potraviny živočišného původu (dále jen „nařízení č. 853/2004/ES“).
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 854/2004/ES ze dne 29. dubna 2004, kterým se stanoví specifická pravidla pro organizaci úředních kontrol výrobků živočišného původu určených k lidské spotřebě (dále jen „nařízení č. 854/2004/ES“).
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 882/2004/ES ze dne 29. dubna 2004, o úředních kontrolách za účelem ověřování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat (dále jen „nařízení č. 882/2004/ES“).

Do hygienického balíčku se přiřazuje také směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/41/EHS ze dne 21. dubna 2004 rušící směrnice týkající se hygieny potravin a zdravotní nezávadnosti pro produkci a uvádění do oběhu potravin živočišného původu určených pro lidskou spotřebu a pozměňuje Směrnice Rady č. 89/662/EHS a č. 91/67/EHS a Rozhodnutí Rady č. 92/118/EHS.⁶⁰

2.4.2.1 Nařízení č. 852/2004/ES

Jedná se o horizontální právní předpis, kterým se stanovují obecná hygienická pravidla pro všechny stupně výroby, zpracování a distribuce potravin, včetně postupů k ověřování shody s těmito předpisy. Nařízení obsahuje společné zásady týkající se povinností výrobců a příslušných orgánů, strukturní, provozní a hygienické požadavky na závody, postupy schvalování závodů, požadavky na skladování

⁵⁹ Hygienický balíček. In: *Eagri: Potraviny* [online]. 2009-2011 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/hygienicky-balicek/>

⁶⁰ Nová potravinářská legislativa EU platná od 1.1.200. In: *Krajská hygienická stanice moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě* [online]. 2006 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.khsova.cz/01_aktuality/hvpbu_legislativa.php?datum=2006-04-24

a přepravu a požadavky na označování značkou zdravotní nezávadnosti. Ustanovení nařízení se nevztahuje na prvovýrobu pro soukromé domácí použití, na domácí přípravu potravin, na manipulaci s nimi nebo na jejich skladování pro soukromou domácí spotřebu. Záměrem je, aby se daná pravidla vztahovala pouze na podniky, jejichž koncepce předpokládá určitou kontinuitu činností a určitý stupeň organizace.

Bezpečnost potravin závisí na několika faktorech, ale podle současné filozofie se v právních předpisech stanovují pouze minimální hygienické požadavky a jejich konkrétní dodržování je pak ponecháno na samotných provozovatelích potravinářských podniků ovšem s tím že programy bezpečnosti potravin a postupy musí být založené na zásadách systému kritických bodů (HACCP). Výslovně se jako základ pro tyto systémy uvádí zásady obsažené v souboru *Codex Alimentarius*. Prvkem, který je významným způsobem zdůrazňován v celém nařízení, je princip flexibility. Uznává se, že zejména pro malé podniky může být zavedení úplného systému HACCP nepřiměřenou zátěží, stejně jako požadavky na uchovávání dokumentů. Dále se konstatuje, že u určitých potravinářských podniků nelze identifikovat kritické kontrolní body a že v některých případech může správná hygienická praxe nahradit monitorování kritických kontrolních bodů. Podobně požadavek stanovení „kritických limitů“ neznamená, že je nezbytné stanovit pro každý případ limit vyjádřený číselnou hodnotou.

Flexibilita je také na místě, kdy se při výrobě používají tradiční metody a zejména ve vztahu k regionům, které jsou ve složitější situaci z hlediska zeměpisné polohy. Tento princip je rovněž velmi významný ve vztahu k prvovýrobě, protože je zřejmé, že použití zásad HACCP na prvovýrobu není dosud všeobecně proveditelné, a proto se podporuje zpracování doporučení pro správnou praxi, kde budou uvedena specifická hygienická pravidla pro prvovýrobu.

Provozovatelé potravinářských podniků si musí rovněž uvědomit, že nařízení klade velký důraz na proškolení všech zaměstnanců. Dalším významným bodem je povinnost registrace závodů příslušného orgánu členského státu a požadavky na schvalování závodů. Výše uvedené nařízení nahrazuje směrnicí 93/43/EHS, která pozbývá dne 1. ledna 2006 platnosti.

2.4.2.2 Nařízení č. 853/2004/ES

Toto nařízení navazuje na nařízení předchozí a stanoví zvláštní požadavky pro potraviny živočišného původu, které představují specifické riziko pro lidské zdraví a u nichž je často hlášeno mikrobiologické a chemické riziko.

Nařízení se vztahuje na nezpracované produkty a zpracované výrobky živočišného původu. Pokud není výslovně uvedeno jinak, nevztahuje se toto nařízení na potraviny obsahující jak výrobky rostlinného původu, tak zpracované výrobky živočišného původu. Zpracované výrobky živočišného původu používané pro přípravu takových potravin však musí být získávány v souladu s požadavky tohoto nařízení a stejně tak s nimi musí být zacházeno. V přílohách k tomuto nařízení jsou jednak stanoveny jednotlivé definice a dále pak předpisy pro označování identifikační značkou, pro cíle postupů založených na HACCP a pro informace o potravinovém řetězci, a dále specifické požadavky pro jatka, bourárny a porcovny, pro porážky a to pro všechny druhy masa, dále pro skladování a přepravu jak masa a masných výrobků tak i živých zvířat. Do příloh jsou zařazeny požadavky na mléko a mléčné výrobky, vejce a výrobky z nich, a další produkty živočišného původu, které byly dosud stanoveny v řadě jednotlivých směrnic. Poměrně velká část je věnována produktům akvakultury a mořskému rybolovu, které z pohledu České republiky nemají velký význam, ale z pohledu společné zemědělské politiky se jedná o jednu z nejdůležitějších oblastí.

2.4.2.3 Nařízení č. 854/2004/ES

Ustanovení předpisu se vztahuje pouze na činnosti a osoby, na něž vztahuje nařízení č. 853/2004/ES. V tomto případě se jedná o flexibilní přístup ke specifickým potřebám závodů, které používají tradiční metody, objem jejich výroby je nízký nebo se nacházejí v regionech, které jsou ve složitější situaci z hlediska zeměpisné polohy. Tento postup by měl také umožnit provedení pilotních projektů s cílem vyzkoušet nové přístupy při hygienických kontrolách masa. V nařízení se stanovují obecné principy pro provádění úředních kontrol v působnosti tohoto předpisu, včetně kvalifikačních požadavků na inspektory provádějící tyto kontroly. Z hlediska provozovatelů potravinářských podniků jsou nejvýznamnější požadavky na schvalování závodů a nově se zavádí povinnost provádění auditů, kterými se rozumí systematické a nezávislé zkoumání toho, zda jsou činnosti

a související výsledky v souladu s předem stanovenými požadavky a zda jsou tyto požadavky účinně prosazovány a zda jsou vhodné pro dosažení cílů. Audity budou zahrnovat činnosti provozovatelů potravinářských podniků a inspekce, včetně prověrek kontrol, které provádějí sami provozovatelé potravinářských podniků. Rozhodnutí o nejvhodnějším personálním složení pro audity a inspekce jiných typů závodů než jatek, závodů zpracovávajících zvěřinu a určitých bouráren anebo porcoven se ponechává na členských státech.

2.4.2.4 Nařízení č. 882/2004/ES

Jedná se o komplexní právní normu zabývající se kontrolou v celém potravinovém řetězci, stanovují se obecná pravidla pro provádění úředních kontrol. Je nutno upozornit, že toto nařízení se nevztahuje na ověřování dodržování předpisů o společných organizacích trhů se zemědělskými produkty (např. pro víno, olivový olej, ovoce a zeleninu, mléko a mléčné výrobky, hovězí a telecí, skopové a kozí maso a med), kde již existují ustálené specifické kontrolní systémy.

Nařízení ukládá členským státům řadu povinností, z nichž lze jmenovat například:

- Pravidelné provádění úředních kontrol, přičemž jejich četnost má odpovídat riziku s přihlédnutím k výsledkům kontrol prováděných samotnými provozovateli potravinářských podniků v rámci programů založených na HACCP nebo programů zabezpečování jakosti;
 - provádění úředních kontrol bez předchozího upozornění s výjimkou auditů, které musí být předem ohlášeny;
 - provádění kontrol na jakémkoli stupni výroby nebo produkce, zpracování a distribuce;
 - věnování stejné pozornosti kontrolám při vývozu ze Společenství, při uvádění na trh ve Společenství a při dovozu ze třetích zemí aj.

V nařízení jsou stanoveny podmínky pro laboratoře provádějící analýzy úředních vzorků a požadavky na metody zkoušení a odběru vzorků. Jsou stanoveny podmínky pro jmenování referenčních laboratoří Evropských společenství a národních referenčních laboratoří. V hlavě IV jsou stanoveny pravidla pro provádění kontrol ES v členských státech a ve třetích zemích. Členské státy mají

povinnost stanovit účinná opatření a sankce k vymáhání dodržování potravinového práva, ovšem na druhé straně musí mít provozovatelé právo odvolat se proti rozhodnutím, která příslušný orgán přijal na základě úředních kontrol a musí být o tomto právu informováni.⁶¹

2.4.2.5 Doplnující legislativa

V závěru roku 2005 vyšla legislativa, která hygienický balíček doplňuje nebo některá jeho nařízení pomáhá zavádět do praxe. Jedná se o:

- Nařízení komise č. 2073/2005/ES ze dne 15. listopadu 2005, o mikrobiologických kritériích pro potraviny;
- nařízení komise č. 2074/2005/ES ze dne 5. prosince 2005, kterým se stanoví prováděcí opatření pro některé výrobky podle nařízení Evropského parlamentu a rady č. 853/2004/ES a pro organizaci úředních kontrol podle nařízení Evropského parlamentu a rady č. 854/2004/ES a č. 882/2004/ES, kterým se stanoví odchylka od nařízení Evropského parlamentu a rady č. 852/2004/ES a kterým se mění nařízení č. 853/2004/ES a č. 854/2004/ES;
- nařízení komise č. 2075/2005/ES ze dne 5. prosince 2005, kterým se stanoví zvláštní předpisy pro úřední kontroly trichinel v mase;
- nařízení komise č. 2076/2005/ES ze dne 5. prosince 2005, kterým se stanoví přechodná opatření pro provádění nařízení Evropského parlamentu a rady č. 853/2004/ES, č. 854/2004/ES a č. 882/2004/ES a kterým se mění nařízení č. 853/2004/ES a č. 854/2004/ES.⁶²

2.4.2.6 Kontrolní orgány EU

Kontrolních orgánů EU je celá řada, v této práci je zmíněna alespoň jedna z nejdůležitějších institucí.

⁶¹ Vývoj potravinového práva pokračuje. In: *Eagri: Potraviny* [online]. 2005 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/hygienicky-balicek/vyvoj-potravinoveho-prava-pokracuje.html>

⁶² Platí hygienický balíček. In: *Agroweb: Internetový zemědělský portál* [online]. 2006 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.agroweb.cz/Plati-hygienicky-balicek__s43x23632.html

2.4.2.6.1 Evropská Komise – DG SANCO

Hlavním posláním Evropské Komise – DG SANCO (Generální ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitele) je uplatňovat efektivní kontrolní systém potravinové bezpečnosti v členských státech EU, kontrolovat shodu legislativy v oblasti potravinové bezpečnosti v rámci EU a dohlížet na implementaci veterinární, rostlinolékařské a potravinářské legislativy. Posláním misí DG SANCO je získat v ucelené formě nejnovější informace o organizaci kontrolních systémů bezpečnosti potravin a krmiv v členských státech, a vyhodnotit způsob implementace příslušné unijní legislativy. Záběr těchto misí je velice široký a pokrývá problematiku všech dozorových orgánů ČR.⁶³

2.5 Legislativa po vstupu ČR do EU

Rok 2004 se stal zlomovým obdobím v dějinách České republiky, která se dnem 1. května 2004 společně s dalšími devíti kandidátskými zeměmi stala řádným členem Evropských společenství. V souvislosti s přípravou na naše členství v Evropské unii prošlo české potravinové právo zásadními změnami.⁶⁴

Některé evropské právní dokumenty jako jsou Směrnice EU, musely být transponovány do českého právního řádu ještě před vstupem ČR do EU⁶⁵, na rozdíl od Nařízení či Rozhodnutí Komise, které mají přímou platnost a nejsou proto v naší národní Sbírce zákonů už znovu publikovány, přestože mají vyšší právní sílu. Lze je nalézt i v české verzi v Úředním věstníku Evropské unie, který vychází v jazycích všech členských států.⁶⁶

V souladu s potravinovým právem EU byl v ČR v roce 2004 novelizován zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích. V rámci novely bylo

⁶³ Evropská komise – DG SANCO. In: *Eagri: Ministerstvo zemědělství* [online]. 2009-2011 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/kontrolni-mise-eu/dg-sanco/>

⁶⁴ Nová potravinářská legislativa EU platná od 1.1.200. In: *Krajská hygienická stanice moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě* [online]. 2006 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.khsova.cz/01_aktuality/hvpbu_legislativa.php?datum=2006-04-24

⁶⁵ JANÁČKOVÁ, B.; DOLEŽAL, P. Česká republika. *Z farmy až na stůl: Evropské zkušenosti se zaváděním a prosazováním legislativy týkající se veterinárních předpisů a bezpečnosti potravin*. Sofia: Strategma Agency, 2005, s. 6-25. ISBN 954-9506-31-2.

⁶⁶ KOCOUREK, V. *Úvod do potravinářské legislativy* [online]. Praha: VŠCHT, 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://web.vscht.cz/kocourev/files/Uvod-PL-skript.pdf>

vzato především v úvahu nařízení č. 178/2002/ES. Výsledkem byly některé významné změny, např. definice provozovatele potravinářského podniku, která se nově vztahuje také na maloobchod a další. Novelizovány byly i některé prováděcí vyhlášky k tomuto zákonu.⁶⁷ Tyto změny sice v některých případech vyvolaly negativní odezvu ze strany potravinářského průmyslu, nicméně je nutné zdůraznit skutečnost, že v oblasti předpisů pro potraviny byla dosažena harmonizace ještě před samotným vstupem. České právní předpisy byly posouzeny v době vstupu ČR do EU za plně slučitelné s potravinovým právem EU.

V oblasti bezpečnosti potravin jsou po vstupu do EU využívány zejména tyto dva standardy: certifikovaný systém kritických bodů HACCP a norma ČSN EN ISO 22000:2006 (tyto dva standardy jsou již popsány výše). Norma ISO 22000 zachovává strukturu a postup normy ISO 9001:2000 a integruje ji s bezpečností potravin na základě HACCP.⁶⁸

Přestože v ČR bylo dosaženo plného souladu s evropským potravinovým právem, vývoj legislativy na komunitární úrovni pokračuje dále a naši povinnosti je s tímto vývojem udržovat krok.⁶⁹

2.6 Současná legislativa potravin

Současná legislativa ČR i v zemích EU je nastavena tak, že každý, kdo potraviny uvádí do oběhu, je zodpovědný za jejich zdravotní nezávadnost, odpovídající jakost, řádné označení, obaly atd., tak, jak to předepisují příslušné zákony, vyhlášky a nařízení. Nejdůležitějším právním předpisem je v této souvislosti již citovaný zákon o potravinách a navazující prováděcí předpisy. Dále jsou zde

⁶⁷ JANÁČKOVÁ, B.; DOLEŽAL, P. Česká republika. *Z farmy až na stůl: Evropské zkušenosti se zaváděním a prosazováním legislativy týkající se veterinárních předpisů a bezpečnosti potravin* [online]. Sofia: Strategma Agency, 2005, s. 6-25 [cit. 2012-03-23]. ISBN 954-9506-31-2. Dostupné také z: www.europeum.org/doc/publications/z_farmy_az_na_stul.pdf

⁶⁸ HACCP a ISO 22000. In: *QISO-MIRAIS* [online]. 2008 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.mirais.cz/sluzby.html>

⁶⁹ Nová potravinářská legislativa EU platná od 1.1.200. In: *Krajská hygienická stanice moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě* [online]. 2006 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.khsova.cz/01_aktuality/hvpbu_legislativa.php?datum=2006-04-24

nařízení zmíněného hygienického balíčku, do kterého je dnes zařazeno stěžejní nařízení č. 178/2002/ES. Tato nařízení jsou dnes v konsolidovaném znění.⁷⁰

V následujících kapitolách jsou zmíněny základní přímo použitelné přepisy EU pro ČR a důležité vyhlášky platící v současné době.

2.6.1 Horizontální právní předpisy

Tato kapitola obsahuje průřez právními předpisy, které se vztahují obecně ke všem potravinám.

2.6.1.1 Bezpečnost a zdravotní nezávadnost potravin

2.6.1.1.1 Kontaminanty

V potravinách se vyskytují nejrůznější cizorodé znečišťující látky (kontaminanty), jejichž přítomnost (příp. výše jejich obsahu) může ohrozit zdraví. Pro chemické kontaminanty jsou podle jejich škodlivosti stanoveny maximálně přípustné obsahy v potravinách vyhláškou č. 305/2004 Sb., kterou se stanoví druhy kontaminujících a toxikologicky významných látek a jejich přípustné množství v potravinách a nařízením Komise č. 1881/2006/ES, ze dne 19. prosince 2006, kterým se stanoví maximální limity některých kontaminujících látek v potravinách. Kontaminanty jsou soustavně sledovány kontrolními orgány.⁷¹

2.6.1.1.2 Mikrobiologická kritéria

V České republice dříve mikrobiologické normy stanovovala vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 132/2004 Sb. o mikrobiologických požadavcích na potraviny, způsobu jejich kontroly a hodnocení. Po zrušení této vyhlášky bylo začleněno do českých právních norem nařízení Komise č. 2073/2005/ES o mikrobiologických kritériích pro potraviny.⁷²

⁷⁰ KOLEJKOVÁ, D. Výrobci potravin už druhý rok nepotřebují "prohlášení o shodě". In: *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* [online]. 2002 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1004926&docType=ART&nid=11441>

⁷¹ Chemické kontaminanty. In: *Agro navigátor: Bezpečnost potravin* [online]. 2012 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.agronavigátor.cz/az/vis.aspx?id=76821>

⁷² DRAŠNAROVÁ, Z.; BUCHTOVÁ, I. *Situační a výhledová zpráva: Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2004. 48 s. ISBN 80-7084-317-9

2.6.1.1.3 Rezidua pesticidů

Regulace používání pesticidů je stanoveno v nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 396/2005/ES ze dne 23. února 2005 o maximálních limitech reziduí pesticidů v potravinách a krmivech rostlinného a živočišného původu a na jejich povrchu a o změně směrnice Rady 91/414/EHS. Látky na ochranu rostlin, které se nesmí používat, jsou stanoveny vyhláškou č. 329/2004 Sb., která je v souladu se směrnicemi EU.⁷³ Tato vyhláška pozbývá platnosti dne 1. února 2012 a je nahrazena vyhláškou č. 32/2012 Sb., o přípravcích a dalších prostředcích na ochranu rostlin.⁷⁴

2.6.1.1.4 Přídavné látky, enzymy, látky určené k aromatizaci

Obecnými podmínkami se zabývá nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1331/2008/ES ze dne 16. prosince 2008, kterým se stanoví jednotné povolovací řízení pro potravinářské přídavné látky, potravinářské enzymy a látky určené k aromatizaci potravin.

Problematika enzymů je shrnuta v nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1332/2008/ES ze dne 16. prosince 2008 o potravinářských enzymech a o změně směrnice Rady 83/417/EHS, nařízení Rady (ES) č. 1493/1999, směrnice 2000/13/ES, směrnice Rady 2001/112/ES a nařízení č. 258/97/ES.

Použití přídavných látek při výrobě potravin je platnými právními předpisy velmi důkladně regulováno v nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1333/2008/ES ze dne 16. prosince 2008 o potravinářských přídavných látkách. Při výrobě potravin lze použít pouze přídavné látky, které byly pro použití v potravinách EU schváleny příslušnými právními předpisy. Zařazení přídavné látky na seznam povolených aditiv vždy předchází posouzení bezpečnosti. Seznam povolených přídavných látek je uveden ve vyhlášce Ministerstva zdravotnictví ČR č. 4/2008 Sb. kterou se stanoví druhy a podmínky použití přídavných látek

⁷³ Pesticidy. In: *Agro navigátor: Bezpečnost potravin* [online]. 2012 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.agronavigátor.cz/az/vis.aspx?id=76690>

⁷⁴ Sbírka právních předpisů: Průvodce zákony ČR. In: *ESIPA* [online]. 2010 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz>

a extrakčních rozpouštědel při výrobě potravin a přílohách zmíněného Nařízení č. 1333/2008/ES o potravinářských přídatných látkách.⁷⁵

Regulace použití látek určených k aromatizaci potravin je zachycena v nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1334/2008/ES ze dne 16. prosince 2008 o látkách určených k aromatizaci a některých složkách potravin vyznačujících se aromatem pro použití v potravinách nebo na jejich povrchu a o změně nařízení Rady č. 1601/91/EHS, nařízení č. 2232/96/ES a č. 110/2008/ES a směrnice 2000/13/ES a v české vyhlášce č. 447/2004 Sb., o požadavcích na množství a druhy látek určených k aromatizaci potravin, podmínky jejich použití, požadavky na jejich zdravotní nezávadnost a podmínky použití chininu a kofeinu.

2.6.1.1.5 Hluboce zmrazené potraviny

Dne 12. ledna 2005 bylo vydáno nařízení Komise č. 37/2005/ES, o sledování teplot v přepravních prostředcích, úložných a skladovacích prostorech pro hluboce zmrazené potraviny určené k lidské spotřebě. V roce 2005 vyšla také česká doplňující vyhláška č. 366/2005 Sb., o požadavcích vztahujících se na některé zmrazené potraviny.⁷⁶

2.6.1.1.6 Výživová a zdravotní tvrzení

Nařízení č. 1924/2006/ES Evropského parlamentu a Rady o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin bylo přijato dne 20. prosince 2006. Toto nařízení stanoví harmonizovaná pravidla pro používání výživových a zdravotních tvrzení a přispívá k vysoké úrovni ochrany spotřebitele. Zajišťuje, aby každé tvrzení uvedené v označení potravin v EU bylo jasné, správné a odůvodněné a aby spotřebitelům umožňovalo činit poučené a smysluplné volby. Cílem nařízení je také záruka spravedlivé hospodářské soutěže a posílení a ochrana inovací v oblasti potravin.⁷⁷

⁷⁵ BUREŠOVÁ, P.; PAVELKOVÁ, K. Přídatné látky (aditiva). In: *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* [online]. 2011 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1005724&docType=ART&nid=11324>

⁷⁶ Sbírka právních předpisů: Průvodce zákony ČR. In: *ESIPA* [online]. 2010 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz>

⁷⁷ Prováděcí pokyny k nařízení č. 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin. In: *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* [online]. 2007 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: www.szpi.gov.cz/ViewFile.aspx?docid=1030827

2.6.1.1.7 Obohacování potravin

Právní rámec kontroly pro obohacování potravin je dán nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 1925/2006/ES ze dne 20. prosince 2006 o přidávání vitaminů a minerálních látek a některých dalších látek do potravin, které doplňuje česká vyhláška č. 225/2008 Sb., kterou se stanoví požadavky na doplňky stravy a na obohacování potravin.

2.6.1.2 Potravinový nového typu

Potravinami nového typu nazýváme ty potraviny, které dosud nejsou běžně používané pro lidskou potřebu. Jsou regulovány nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 258/97/ES ze dne 27. ledna 1997 o nových potravinách a nových složkách potravin.

2.6.1.2.1 Geneticky modifikované organismy

V ČR je nakládání s geneticky modifikovanými organismy (GMO) a genetickými produkty upraveno zákonem č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, v platném znění, který transponuje evropské směrnice 2001/18/ES a 2009/41/ES, a přímo použitelnými nařízeními Evropského parlamentu a Rady č.1829/2003/ES (v gesci Ministerstva zemědělství), 1830/2003/ES a dále nařízeními Komise č. 641/2004/ES č. 65/2004/ES a č. 65/2004/ES.⁷⁸

Tato nařízení se týkají sledovatelnosti a označování GMO, sledovatelnosti potravin a krmiv vyrobených z GMO, tvorby a přiřazování jednoznačných identifikačních kódů pro GMO, prováděcích pravidel pokud jde o žádosti o povolení nových geneticky modifikovaných potravin a krmiv. Dále řeší problematiku oznámování stávajících produktů, nebo náhodnou či technicky nevyhnutelnou přítomnost geneticky modifikovaného materiálu s příznivým hodnocením rizika.⁷⁹

⁷⁸ Legislativa a formuláře. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2008 - 2012 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/legislativa_a_formulare

⁷⁹ Příručka pro provozovatele potravinářských podniků. In: *Informační centrum bezpečnosti potravin* [online]. 2010 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/File/Publikace/MZe_Prirucka_potraviny_tisk.pdf

2.6.1.3 Ekologické zemědělství

Význam ekologického zemědělství roste z důvodů zvyšující se poptávky po ekologických produktech, jimiž jsou biopotraviny. Produkce kvalitních potravin a krmiv o vysoké nutriční hodnotě v dostatečném množství, pracovat v co nejvíce uzavřených cyklech koloběhu látek, udržet a zlepšovat úrodnost půdy patří mezi hlavní cíle ekologického zemědělství.⁸⁰

Obecné legislativní podmínky jsou pro ekologické zemědělství stanoveny v nařízení Rady č. 834/2007/ES ze dne 28. června 2007, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení č. 2092/91/EHS a v zákoně č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích.

Prováděcí pravidla jsou dána nařízeními Komise č. 1235/2008/ES a č. 889/2008/ES. V těchto nařízeních jsou popsána opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí a podmínky označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu

2.6.1.4 Výrobky a materiály určené pro styk s potravinami

Základním právním předpisem určujícím pravidla pro materiály a předměty přicházející do styku s potravinami je nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1935/2004/ES ze dne 27. října 2004 o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami a o zrušení směrnice 80/590/EHS a 89/109/EHS. Účelem tohoto nařízení je zajistit účinné fungování vnitřního trhu ve vztahu k uvádění materiálů a předmětů určených pro přímý nebo nepřímý styk s potravinami na trh Společenství a stanovit základ pro zabezpečení vysokého stupně ochrany lidského zdraví a zájmů spotřebitelů.⁸¹

⁸⁰ URBAN, J.; ŠARAPATKA, B. *Ekologické zemědělství: Učebnice pro školy i praxi*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 2003, 280 s. ISBN 80-721-2274-6.

⁸¹ Materiály a předměty určené pro styk s potravinami. In: *Foodnet: Informační systém PK ČR* [online]. 2002 - 2012 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.foodnet.cz/slozka/?jmeno=Materi%C3%A1ly+a+p%C5%99edm%C4%9Bty+ur%C4%8Den%C3%A9+pro+styk+s+potravinami&id=1083>

V platnosti zůstává i doplňující vyhláška č. 38/2001 Sb. Ministerstva zdravotnictví o hygienických požadavcích na výrobky určené pro styk s potravinami a pokrmy.⁸²

2.6.1.5 Označování potravin

Požadavky na označení výrobku ani dnes, po progresivní harmonizaci českého práva s EU, nejsou formulovány jednoduše a přehledně. Obecné požadavky na označení výrobku jsou stanoveny v zákoně na ochranu spotřebitele (č. 634/1992, v platném znění). Konkrétní požadavky na označování potravin nalezneme v zákoně o potravinách a jeho prováděcích vyhláškách pro jednotlivé skupiny potravin. Nepřehlédnutelná je prováděcí vyhláška č. 113/2005 Sb., o označování potravin.⁸³

Vyhláška č. 113/2005 Sb. upravuje způsob označování potravin a tabákových výrobků, včetně potravin nového typu a geneticky modifikovaných potravin, v návaznosti na jejich členění podle druhu, skupiny nebo podskupiny, a složení potraviny a způsob označení šarže a druhy potravin, které nemusí být označeny datem minimální trvanlivosti.

Hlavním předpisem Evropské unie, který je do vyhlášky č. 113/2005 Sb. transponován, je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES o sblížení právních předpisů členských států týkajících se označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy.

Vyhláška č. 113/2005 Sb. byla naposledy novelizována vyhláškou č. 127/2008 Sb. Tato změna se týkala úpravy přílohy č. 1 obsahující výčet alergenních složek.⁸⁴

⁸² Sbírka právních předpisů: Průvodce zákony ČR. In: *ESIPA* [online]. 2010 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz>

⁸³ MICHALOVÁ, I. *Značky a informace na potravinách*. 1. vyd. Praha: Sdružení českých spotřebitelů, 2006, 44 s. ISBN 80-239-6652-9.

⁸⁴ NV o způsobu označování potravin a tabákových výrobků. In: *Hospodářská komora České republiky* [online]. 2011 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.komora.cz/pomahame-vasemu-podnikani/pripominkovani-legislativy-2/nove-materialy-k-pripominkam-1/nove-materialy-k-pripominkam/5-11-nv-o-zpusobu-oznacovani-potravin-a-tabakovych-vyrobku-t-2-2-2011.aspx>

2.6.1.5.1 Zeměpisná označení, označení původu a tradiční speciality

V souvislosti se snahou EU podporovat lokální výrobky a zároveň upozornit spotřebitele na tradiční produkty pocházející zejména z členských států EU, vznikla chráněná označení. Chráněná označení původu (CHOP) a chráněná zeměpisná označení (CHZO) (Obr. 4) jsou dána následujícími nařízeními:⁸⁵

- Nařízení Rady č. 510/2006/ES ze dne 20. března 2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin, ve znění nařízení Rady č. 1791/2006/ES.
- Nařízení Komise č. 1898/2006/ES ze dne 14. prosince 2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin.

Obr. 4.: Chráněné zeměpisné označení a chráněné označení původu

Zdroj: <http://eagri.cz/public/web/regionalni-potraviny/o-projektu/aktuality/system-chranenych-zemepisnych-oznaceni.html>

Zaručené tradiční speciality (ZTS) (Obr. 5) jsou stanoveny na základě následujících nařízní:

- Nařízení Rady č. 509/2006/ES ze dne 20. března 2006 o zemědělských produktech a potravinách, jež představují zaručené tradiční speciality.

⁸⁵ Systém chráněných zeměpisných označení. In: *Eagri* [online]. 2009 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/regionalni-potraviny/o-projektu/aktuality/system-chranenych-zemepisnych-oznaceni.html>

- Nařízení Komise č. 1216/2007/ES ze dne 18. října 2007, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady č. 509/2006/ES o zemědělských produktech a potravinách, jež představují zaručené tradiční speciality.

Obr. 5.: Zaručená tradiční specialita

Zdroj: <http://eagri.cz/public/web/regionalni-potraviny/o-projektu/aktuality/system-chranenych-zemepisnych-oznaceni.html>

Parlamentem ČR byl vydán zákon č. 452/2001 Sb. o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, který dnes doplňuje tato nařízení.

Evropská Komise dále vydává jednotlivá nařízení vztahující se ke konkrétním výrobkům, které mají v Rejstříku chráněných označení původu zapsané své názvy. Dále jsou uvedeny příklady těchto nařízení:

- Nařízení Komise č. 503/2007/ES ze dne 8. května 2007 o zápisu určitých názvů do Rejstříku chráněných označení původu a chráněných zeměpisných označení (Pohořelický kapr (CHOP) – Žatecký chmel (CHOP) – Pomme du Limousin (CHOP) – Tome des Bauges (CHOP)).
- Nařízení Komise č. 989/2007/ES ze dne 23. srpna 2007 o zápisu určitých názvů do Rejstříku chráněných označení původu a chráněných zeměpisných označení (Barèges-Gavarnie (CHOP) – Hořické trubičky (CHZO)).

- Nařízení Komise č. 1407/2007/ES ze dne 29. listopadu 2007 o zapsání názvu do Rejstříku chráněných označení původu a chráněných zeměpisných označení (Třeboňský kapr (CHZO)).⁸⁶

2.6.1.6 Organizace trhu

Dne 21. října 2007 bylo vydáno nařízení Rady č. 1234/2007/ES, kterým se stanoví společná organizace zemědělských trhů a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty. Toto nařízení široce pojímá problematiku organizace trhů, obchodování se třetími zeměmi a problematikou trhu s jednotlivými komoditami. Blíže definuje klasifikační stupnice, určuje podmínky trhu pro jednotlivé druhy masa, vejce, mléko a mléčné výrobky, ovoce, zeleninu, oleje, tuky a další.⁸⁷

2.6.1.7 Úřední kontroly

Nařízení č. 882/2004/ES ukládá členským státům jmenovat příslušné orgány odpovědné za plnění cílů a za úřední kontroly stanovené v tomto nařízení.⁸⁸ V ČR jsou zřízeny následující orgány státního dozoru nad potravinami.

2.6.1.7.1 Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI) je správním úřadem podřízeným Ministerstvu zemědělství České republiky. Je zřízena zákonem č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů. Hlavním předmětem činnosti SZPI je kontrola fyzických a právnických osob, které uvádějí do oběhu zemědělské výrobky, potraviny nebo suroviny k jejich výrobě nebo tabákové výrobky, v rozsahu daném právními

⁸⁶ Příručka pro provozovatele potravinářských podniků. In: *Informační centrum bezpečnosti potravin* [online]. 2010 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/File/Publikace/MZe_Prirucka_potraviny_tisk.pdf

⁸⁷ Nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 ze dne 22. října 2007, kterým se stanoví společná organizace zemědělských trhů a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty („jednotné nařízení o společné organizaci trhů“). In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2007. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:299:0001:0001:CS:PDF>

⁸⁸ Nařízení evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 ze dne 29. dubna 2004 o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2004. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:03:45:32004R0882:CS:PDF>

předpisy. Nejvýznamnějším z nich je zákon o potravinách a tabákových výrobcích a jeho prováděcí vyhlášky. Pojetí a realizace kontroly SZPI odpovídá principům kontroly potravin v Evropské unii.⁸⁹

2.6.1.7.2 Státní veterinární správa

Státní veterinární správa je orgánem státní správy v rezortu zemědělství a je zřízena podle zákona č. 166/1999 Sb. Jejím úkolem je ochrana spotřebitelů před případnými zdravotně závadnými produkty živočišného původu, monitorování a udržování příznivé nakažové situace zvířat, veterinární ochrana státního území České republiky, ochrana pohody zvířat a ochrana před jejich týráním.⁹⁰

2.6.1.7.3 Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Vykonává státní dozor nad prováděním klasifikace těl jatečných zvířat. Také provádí schvalování a registraci krmivářských provozů (včetně pojízdných výroben krmiv) provádějících výrobu, zpracování, skladování, dopravu nebo distribuci krmiv, doplňkových látek a premixů.

2.6.1.7.4 Orgány ochrany veřejného zdraví

Provádějí výkon státního dozoru při poskytování stravovacích služeb a ke zjišťování příčin poškození nebo ohrožení zdraví a zamezení šíření infekčních onemocnění nebo jiného poškození zdraví z potravin. Odpovídají také za kontrolu materiálů a předmětů určených pro styk s potravinami.⁹¹

2.6.1.7.5 Česká obchodní inspekce

Česká obchodní inspekce je orgánem státní správy. Byla ustanovena zákonem č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci. Člení se na ústřední inspektorát a jemu podřízené inspektoráty se sídly v krajských městech.

⁸⁹ Povinně zveřejňované informace. In: *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* [online]. 2012 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1022627&docType=ART&nid=11743>

⁹⁰ *Státní veterinární správa* [online]. 2006 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.svsr.cz/>

⁹¹ Dozorové orgány. In: *Informační centrum bezpečnosti potravin* [online]. Ministerstvo zemědělství, 2011 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/kategorie/dozorove-organy.aspx>

Kontroluje dodržování podmínek stanovených k zabezpečení jakosti zboží nebo výrobků včetně zdravotní nezávadnosti, podmínek pro skladování a dopravu.⁹²

2.6.2 Vertikální (komoditní) právní předpisy

Tato část pojednává o právních předpisech, které specifikují konkrétní požadavky na jednotlivé živočišné a rostlinné komodity a výrobky z nich.

2.6.2.1 Živočišné komodity

Přímo platná nařízení, která jsou vydána Evropským parlamentem, Radou a Komisí, řeší problematiku hlavně těchto živočišných komodit: Hovězí maso, vepřové maso, drůbeží maso, vejce, mléko a mléčné výrobky, ryby.

Příklady nařízení:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1760/2000/ES ze dne 17. července 2000 o systému identifikace a evidence skotu, o označování hovězího masa a výrobků z hovězího masa a o zrušení nařízení Rady č. 820/97/ES.
- Nařízení Komise č. 543/2008/ES ze dne 16. června 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady č. 1234/2007/ES, pokud jde o obchodní normy pro drůbeží maso.
- Nařízení Komise č. 589/2008/ES ze dne 23. června 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady č. 1234/2007/ES, pokud jde o obchodní normy pro vejce.
- Nařízení Komise č. 273/2008/ES ze dne 5. března 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady č. 1255/1999/ES, pokud jde o metody analýzy a hodnocení jakosti mléka a mléčných výrobků.
- Nařízení Rady č. 104/2000/ES ze dne 17. prosince 1999 o společné organizaci trhu s produkty rybolovu a akvakultury.

Jsou dána i prováděcí pravidla pro zavádění klasifikačních stupnic ES pro jatečně upravená těla skotu, prasat a ovcí a pro ohlašování jejich cen a to v nařízení Komise č. 1249/2008/ES.

⁹² Kdo jsme - kompetence. In: *Česká obchodní inspekce* [online]. 2010 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.coi.cz/cs/ocoi/kdo-jsme-kompetence.html>

2.6.2.2 Rostlinné komodity

Evropský parlament, Rada a Komise vydávají přímo platná nařízení, kde jsou dány podmínky pro následující rostlinné komodity: Oleje a tuky, ovoce, zeleninu, lihoviny, aromatizovaná vína, vinné nápoje a další.

Příklady nařízení:

- Nařízení Komise č. 1019/2002/ES ze dne 13. června 2002 o obchodních normách pro olivový olej.
- Nařízení Komise č. 1580/2007/ES ze dne 21. prosince 2007, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady č. 2200/96/ES, č. 2201/96/ES a č. 1182/2007/ES v odvětví ovoce a zeleniny.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 110/2008/ES ze dne 15. ledna 2008 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin a o zrušení nařízení Rady č. 1576/89/EHS.
- Nařízení Rady č. 1601/91/EHS ze dne 10. června 1991, kterým se stanoví obecná pravidla pro definici, označování a obchodní úpravu aromatizovaných vín, aromatizovaných, vinných nápojů a aromatizovaných vinných koktejlů.⁹³

Existuje celá řada dalších nařízení a směrnic ES, které se vztahují k jednotlivým komoditám. Směrnice jsou implementovány do českých vyhlášek, které jsou průběžně upravovány v souladu s vývojem práva EU.

⁹³ Příručka pro provozovatele potravinářských podniků. In: *Informační centrum bezpečnosti potravin* [online]. 2010 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/File/Publikace/MZe_Prirucka_potraviny_tisk.pdf

3 Závěr

V této práci byly zaznamenány hlavní body vývoje legislativy potravin za období let 1990 - 2009. Legislativa potravin v ČR v těchto letech měnila svoji podobu z formy technických norem na zákony a vyhlášky, přičemž stěžejním byl zákon o potravinách a prováděcí předpisy k tomuto zákonu. Právní úprava potravin v ČR jakožto členské země EU vychází, až na výjimky, ze společných komunitárních právních předpisů. Regulace ve formě směrnic převažovala do konce 20. století a dnes ustupuje přímo aplikovatelným nařízením, se kterými se setkáváme stále častěji. Mezi základní předpisy patří nařízení č.178/2002/ES, kde jsou stanoveny obecné podmínky potravinového práva EU a hygienický balíček. Od vstupu ČR do EU byly přijaty, nebo navrženy k přijetí, desítky dalších nařízení.

V průběhu implementace potravinového práva EU do české legislativy, bylo přejímání právních předpisů komplikováno tím, že na požadavky uvedené v nařízeních EU, jsou v české legislativě pouze odkazy na tyto samotné předpisy EU. Jejich úplné znění je nutno dohledat v Úředním věstníku Evropské unie. Protože nařízení mají v členských státech EU přímou působnost a nezavádějí se do národních právních předpisů, docházelo k různým problémům. K dané problematice bylo často vydáno několik nařízení vzájemně se doplňujících a rušících, aniž bylo vydáno kompilované znění, nebo tato nařízení z velké části nebyla k dispozici v českém překladu.

Dnes jsou souběžně vydávány právní předpisy evropských a českých orgánů, přičemž předpisy EU jsou českým nadřazené. Dohledávání právních předpisů je sice usnadněno rychlým přístupem k evropským nařízením v elektronických dokumentech (Úřední věstník EU) např. na portálu Europa.eu a přístupem k českým zákonům a vyhláškám na stránkách Ministerstva vnitra ČR nebo portálu veřejné správy v aktuální podobě, ale přesto je orientace obtížná.

Pravidla v podobě právních předpisů jsou nutná proto, aby byla zachována vysoká úroveň bezpečnosti, ochrana zdraví a informovanost spotřebitele a zároveň možnost volného trhu se zbožím. V poslední době ale často vznikají spory mezi státy EU, které musí být řešeny soudem. Například problematika dovozu a vývozu potravin. Podle právních předpisů je zajištěn volný pohyb zboží, což znamená,

že jsou mezi členskými státy zakázána množstevní omezení dovozu a vývozu. Na druhé straně mohou být v tomto smyslu vydávány obchodní předpisy členských států s určitými omezujícími opatřeními, protože jsou v jednotlivých zemích potraviny spjaté s tradicí, které je třeba před konkurencí chránit.

Bezpečnost potravin je dnes v EU na vysoké úrovni právě díky právním předpisům. Je regulována propracovaným systémem HACCP. Mnoho potravinářských podniků dnes navíc dodržuje zásady popsané v technických normách, které nejsou státem požadovány. Dodržování bezpečnostních podmínek je kontrolováno dozorovými orgány jak na úrovni EU tak i orgány jednotlivých zemí. Pokud se vyskytne v potravinovém oběhu zdravotně závadná potravina, měla by být okamžitě zaznamenána do systému RASFF, jehož cílem je zabránit ohrožení spotřebitele. Tento systém má své výhody v rychlosti přenosu dat v elektronické podobě a široké oblasti informovaných subjektů. Bohužel se dnes vyskytují medializované případy, kdy zdravotně závadná potravina nahlášena do tohoto systému nebyla, z různých důvodů, např. z nezodpovědnosti potravinářských podniků. Spotřebitelé jsou součástí potravinového řetězce, a proto je nutné, aby i přijali část odpovědnosti, neboť svým chováním mohou velkou měrou přispět k ochraně svého zdraví.

4 Přehled použité literatury a zdrojů

Literatura

DRAŠNAROVÁ, Z.; BUCHTOVÁ, I. *Situační a výhledová zpráva: Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2004. 48 s. ISBN 80-7084-317-9

GABRYŠOVÁ, M. *Řízení jakosti A: Distanční studijní opora*. Vyd. 1. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, 2009, 111 s. ISBN 978-807-2485-246.

HENDRYCH, D. et al. *Správní právo: Obecná část*. 7. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-807-4000-492.

JANÁČKOVÁ, B.; DOLEŽAL, P. Česká republika. *Z farmy až na stůl: Evropské zkušenosti se zaváděním a prosazováním legislativy týkající se veterinárních předpisů a bezpečnosti potravin*. Sofia: Strategma Agency, 2005, s. 6-25. ISBN 954-9506-31-2.

JANKŮ, M. *Právo: (učební texty pro AF)*. Vyd. 1. V Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2002. ISBN 80-715-7623-9.

MICHALOVÁ, I. *Značky a informace na potravinách*. 1. vyd. Praha: Sdružení českých spotřebitelů, 2006. 44 s. ISBN 80-239-6652-9.

NENADÁL, J., et al. *Moderní systémy řízení jakosti: quality management*. 2. dopl. vyd. Praha: Management Press, 2002, 282 s. ISBN 80-726-1071-6.

SLÁČAL, J. Deset let projektu Systém managementu jakosti ČKAIT: Jaké změny do systémů managementu přináší revize systémových norem. *Zprávy + informace české komory autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě*. Brno: EXPO DATA, 2009, č. 1. ISSN 1804-7025.

SUKOVÁ, I. *Potravinová legislativa EU: Soupis vybraných předpisů : Stav k 1.11.98*. Vyd. 1. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 1999. ISBN 80-861-5392-4.

ŠKOPEK, B. Zákon o potravinách má svoji historii vzniku a vývoje. *Potravinářská revue: Odborný časopis pro výživu, výrobu potravin a obchod.* Praha, 2009, č. 6, s. 17-18. ISSN 1801-9102.

URBAN, J.; ŠARAPATKA, B. *Ekologické zemědělství: Učebnice pro školy i praxi.* 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 2003, 280 s. ISBN 80-721-2274-6.

VOLDŘICH, M., et al. *Zavádění systému kritických bodů (HACCP): Základní informace, postup zavádění, příklady dokumentů.* Vyd. 1. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2000. ISBN 80-727-1004-4.

WILLIAMS, M. S.; EBEL, E. D. Estimating Changes in Public Health Following Implementation of Hazard Analysis and Critical Control Point in the United States Broiler Slaughter Industry. *Foodborne Pathogens and Disease.* 2012, roč. 9, č. 1, s. 59-67. ISSN 1535-3141.

Právní předpisy

Nařízení evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin. In: *Úřední věstník Evropské unie.* 2002. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:15:06:32002R0178:CS:PDF>

Nařízení evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 ze dne 29. dubna 2004 o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat. In: *Úřední věstník Evropské unie.* 2004. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:03:45:32004R0882:CS:PDF>

Nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 ze dne 22. října 2007, kterým se stanoví společná organizace zemědělských trhů a zvláštní ustanovení pro některé zemědělské produkty („jednotné nařízení o společné organizaci trhů“). In: *Úřední věstník Evropské unie.* 2007. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:299:0001:0001:CS:PDF>

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1997. Dostupné z: http://web.vscht.cz/kocourev/files/Zak_110-97-ver11.pdf

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1992. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb130-92.pdf>

Internetové odkazy

Analýza potravinářské legislativy v EU a ČR. In: *Sdružení českých spotřebitelů* [online]. 2003[cit. 2012-03-22]. Dostupné z: www.konzument.cz/dokumenty/soubory/Potr_Legislativa.doc

Bezpečnost potravin. In: *Businessinfo.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/b/bezpecnost-potravin/1000694/54980/>

Bezpečnost potravin. In: *EUR-LEX* [online]. 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/cs/dossier/dossier_16.htm#1

Bílá kniha o zdravotní nezávadnosti potravin [online]. 1999 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.bezpecna-krmiva.cz/soubory/bila_kniha_o_zdrav_nezav_potravin_1999.pdf

BUREŠOVÁ, P.; PAVELKOVÁ, K. Přídavné látky (aditiva). In: *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* [online]. 2011 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1005724&docType=ART&nid=11324>

Certifikace dle ISO 9001 / 14001 / OHSAS: Co je ISO 9001. In: *TÜV SÜD v České republice* [online]. 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://www.tuv-sud.cz/cz/odvetvi/stavebnictvi/certifikace_dle_iso_9001_14_001_ohsas

Certifikace systémů managementu a certifikace osob: ISO 22000:2005. In: *Český lodní a průmyslový registr* [online]. 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.iso9000.cz/reference.htm>

Codex Alimentarius – základní informace. In: *Informační centrum bezpečnosti potravin* [online]. Ministerstvo zemědělství, 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z:

<http://www.bezpecnostpotravin.cz/kategorie/codex-alimentarius-zakladni-informace.aspx>

Český normalizační institut. In: *Český normalizační institut* [online]. 2012 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://csni.cz/zakony/cesky-normalizacni-institut>

DOČKAL, P. *Co znamená HACCP ?* [online]. 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.haccp.estranky.cz/clanky/co-je-haccp.html>

Dozorové orgány. In: *Informační centrum bezpečnosti potravin* [online]. Ministerstvo zemědělství, 2011 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/kategorie/dozorove-organy.aspx>

Evropská komise – DG SANCO. In: *Eagri: Ministerstvo zemědělství* [online]. 2009-2011 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/kontrolni-mise-eu/dg-sanco/>

Evropský úřad pro bezpečnost potravin. In: *Businessinfo.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/e/evropsky-urad-pro-bezpecnost-potravin/1000697/55442/>

Fakta o EU: Lisabonská smlouva. In: *EUROSKOP.CZ* [online]. Vláda České republiky, 2007 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/192/sekce/lisabonska-smlouva---ke-stazeni/>

HACCP a ISO 22000. In: *QISO-MIRAIS* [online]. 2008 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.mirais.cz/sluzby.html>

Historie národní normalizace. In: *Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví* [online]. 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.unmz.cz/urad/historie-narodni-normalizace>

Hygienický balíček. In: *Eagri: Potraviny* [online]. 2009-2011 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/hygienicky-balicek/>

Chemické kontaminanty. In: *Agro navigátor: Bezpečnost potravin* [online]. 2012 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.agronavigator.cz/az/vis.aspx?id=76821>

- CHLOUPEK, P.; MALENA M. *Veterinární a potravinářská legislativa: Přehled právních předpisů* [online]. 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://vfu-www.vfu.cz/vetleg/CD/prehled.htm#Potraviny>
- ISO 9001: Systém řízení jakosti. In: *Uniconsultig* [online]. 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.uniconsulting.cz/1/o-nas/normy/iso-9001.html>
- JINDRA, J. *Včelařské stránky: Zákon o potravinách a předpisy související* [online]. 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://jjvcela.sweb.cz/soubory/VCELY6.html#_Z%C3%81KON_O_POTRAVIN%C3%81CH
- Kdo jsme - kompetence. In: *Česká obchodní inspekce* [online]. 2010 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.coi.cz/cs/ocoi/kdo-jsme-kompetence.html>
- KOCOUREK, V. *Úvod do potravinářské legislativy* [online]. Praha: VŠCHT, 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://web.vscht.cz/kocourek/files/Uvod-PL-skript.pdf>
- KOLEJKOVÁ, D. Výrobci potravin už druhý rok nepotřebují “prohlášení o shodě“. In: *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* [online]. 2002 [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1004926&docType=ART&nid=11441>
- Legislativa a formuláře. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2008 - 2012 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/legislativa_a_formulare
- Legislativa. In: *Eagri* [online]. Ministerstvo zemědělství, 2009-2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/>
- Materiály a předměty určené pro styk s potravinami. In: *Foodnet: Informační systém PK ČR* [online]. 2002 - 2012 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.foodnet.cz/slozka/?jmeno=Materi%C3%A1ly+a+p%C5%99edm%C4%Bty+ur%C4%8Den%C3%A9+pro+styk+s+potravinami&id=1083>
- MEZERA, J. *Potravinové právo v ČR a v EU*. [online]. 2000 [cit. 2012-03-24]. Dostupné z: www.agris.cz/Content/files/main_files/48/125976/mezera.doc

Mezinárodní a evropská normalizace: Základní informace o orgánech pro zabezpečování technické normalizace. In: *Sdružení českých spotřebitelů* [online]. 2009[cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://top-normy.cz/users/files/platformy/mezinarodni/Mezinar_EU_normal.pdf

Nová potravinářská legislativa EU platná od 1.1.200. In: *Krajská hygienická stanice moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě*[online]. 2006 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.khsova.cz/01_aktuality/hvpbu_legislativa.php?datum=2006-04-24

NV o způsobu označování potravin a tabákových výrobků. In: *Hospodářská komora České republiky* [online]. 2011 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.komora.cz/pomahame-vasemu-podnikani/pripominkovani-legislativy-2/nove-materialy-k-pripominkam-1/nove-materialy-k-pripominkam/5-11-nv-o-zpusobu-oznacovani-potravin-a-tabakovych-vyrobku-t-2-2-2011.aspx>

O národní technické normalizaci. In: *Český normalizační institut* [online]. 2003[cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://ich.vscht.cz/courses/CHEMINF-1/slides/PDF/O_normalizaci_v_CR.pdf

PANIZZA, R. *Maastrichtská smlouva a Amsterodamská smlouva* [online]. European Communities, 2009 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/how/evolution/article_7144_cs.htm

Pesticidy. In: *Agronavigátor: Bezpečnost potravin* [online]. 2012 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.agronavigator.cz/az/vis.aspx?id=76690>

Platí hygienický balíček. In: *Agroweb: Internetový zemědělský portál* [online]. 2006 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.agroweb.cz/Plati-hygienicky-balicek__s43x23632.html

POLSTEROVÁ, H.; ROZSÍVALOVÁ, Z. *Řízení jakosti* [online]. Vysoké učení technické v Brně, 2011, s. 24-27. [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://www.umel.feec.vutbr.cz/METMEL/studijni-pomucky/METMEL_20_S_Rizeni_jakosti.pdf.

Povinně zveřejňované informace. In: *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* [online]. 2012 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z:

<http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1022627&docType=ART&nid=11743>

Právní úprava ochrany spotřebitele. In: *Businessinfo.cz* [online]. 2004 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-ochrana/pravni-uprava-ochrany-spotrebitele/1001142/17476/>

Prováděcí pokyny k nařízení č. 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin. In: *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* [online]. 2007 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: www.szpi.gov.cz/ViewFile.aspx?docid=1030827

Příručka pro provozovatele potravinářských podniků. In: *Informační centrum bezpečnosti potravin* [online]. 2010 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/File/Publikace/MZe_Prirucka_potravin_y_tisk.pdf

PULKRÁBEK, J.; CAPOUCHOVÁ, I. *Speciální fyto technika: Význam Českých norem* [online]. Praha, 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://www3.czu.cz/php/skripta/kapitola.php?titul_key=4&idkapitola=77.

Rada Evropské unie: Legislativa společenství. In: *Businessinfo.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/instituce-eu/rada-evropske-unie/1000723/5577/>

Sbírka právních předpisů: Průvodce zákony ČR. In: *ESIPA* [online]. 2010 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz>

Správná hygienická praxe - úvod. In: *Eagri: Potraviný* [online]. 2009-2011 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potravin/hygienicky-balicek/spravna-hygienicka-praxe/spravna-hygienicka-praxe-uvod.html>

Státní veterinární správa [online]. 2006 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://www.svscr.cz>

System chráněných zeměpisných označení. In: *Eagri* [online]. 2009 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/regionalni-potravin/o-projektu/aktuality/system-chranenych-zemepisnych-oznaceni.html>

Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF). In: *Informační centrum bezpečnosti potravin* [online]. 2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupné z:

<http://www.bezpecnostpotravin.cz/stranka/system-rychleho-varovani-pro-potraviny-a-krmiva-%28rasff%29.aspx>

Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva RASFF. In: *Bezpečná krmiva* [online]. 2008 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: www.bezpecna-krmiva.cz/soubory/RASFF.doc

Technické normy. In: *Český normalizační institut* [online]. 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://csni.cz/category/dodrzovane-normy>

VAVŘÍKOVÁ, O. *HACCP CZ.EU: Co je to HACCP a koho se týká* [online]. 2006 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.haccp-cz.eu/coje.html>

Vývoj potravinového práva pokračuje. In: *Eagri: Potraviny* [online]. 2005 [cit. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/hygienicky-balicek/vyvoj-potravinoveho-prava-pokracuje.html>

Základní povinnosti v BOZP: Právní systém České republiky. In: *GUARD7* [online]. 2012 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.guard7.cz/pdf/guard7.pdf>

Zpráva o činnosti systému rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF) v ČR za rok 2009 [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2010 [cit. 2012-03-23].

Dostupné z:

http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/File/RASFF/RASFF_CR_2009.pdf

5 Seznam zkratek

CA	<i>Codex Alimentarius</i>
CEN	Evropský výbor pro normalizaci (European Committee for Standardization)
ČNI	Český normalizační institut
ČR	Česká republika
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní Republika
ČSN	Československá státní norma
DG SANCO	Generální ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitele
EC	Komunitární právo (European Communities)
EFSA	Evropský úřad pro bezpečnost potravin (European Food Safety Authority)
EHS	Evropské hospodářské společenství
EN	Evropská norma
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
FAO	Organizace pro potraviny a zemědělství (Food and Agriculture Organization)
GMO	Geneticky modifikovaný organismus
HACCP	Systém analýzy rizika a stanovení kritických kontrolních bodů (Hazard Analysis Critical Control Points)
CHOP	Chráněná označení původu
CHZO	Chráněná zeměpisná označení

ISO	Mezinárodní organizace pro normalizaci (International Organization for standardization)
ON	Oborová norma
PN	Podniková norma
QMS	Systémy řízení jakosti (Quality Management System)
RASFF	Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva (Rapid Alert System for Food and Feed)
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
ÚNMZ	Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví
WHO	Světová zdravotnická organizace (World Health Organization)
ZTS	Zaručené tradiční speciality